HOTUBA YA WAZIRI WA UCHUKUZI, MHE. DKT. HARRISON G. MWAKYEMBE (MB), AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2014/2015

YALIYOMO

1.0 UTANGULIZI..... 1

2.0 HALI YA UTENDAJI NA MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MIPANGO YA WIZARA KWA MWAKA 2013/2014 NA MALENGO YA MWAKA 2014/2015..... 5

2.1 UTEKELEZAJI WA MPANGO WA MATOKEO MAKUBWA SASA (BIG RESULTS NOW – BRN)..... 7

2.2 HUDUMA ZA UCHUKUZI KWA NJIA YA NCHI KAVU..... 16

2.2.1 Usafiri na Uchukuzi kwa Njia ya Barabara..... 16

2.2.2 Huduma za Usafiri na Uchukuzi Mikoani na Vijijini..... 18

2.2.3 Huduma za Usafiri Mijini..... 19

2.2.4 Huduma za Usafiri wa Reli Jijini Dar es Salaam..... 20

2.3 Usafiri na Uchukuzi kwa Njia ya Reli..... 22

2.4 Udhibiti wa Huduma za Usafiri wa Nchi Kavu na Majini..... 34

2.5 Udhibiti wa Huduma za Usafiri wa Reli..... 34

2.6 Udhibiti wa Huduma za Usafiri kwa Njia ya Barabara..... 36

2.7 Udhibiti wa Usalama wa Vyombo vya Usafiri Majini..... 40

3.0 USAFIRI NA UCHUKUZI MAJINI..... 43

3.1 Huduma za Uchukuzi Katika Maziwa... 43

3.2 Huduma za Uchukuzi Baharini..... 46
3.3 Huduma za Bandari..... 47
4.0 USAFIRI NA UCHUKUZI KWA NJIA YA ANGA..... 62
4.1 Udhibiti wa Usalama wa Usafiri wa Anga 62
4.2 Huduma za Viwanja vya Ndege..... 73
4.3 Huduma za Usafiri wa Ndege..... 83
5.0 HUDUMA ZA HALI YA HEWA..... 87
6.0 USHIRIKI WA KIKANDA NA KATIKA JUMUIYA MBALIMBALI..... 90
6.1 Ushiriki Katika Jumuiya ya Afrika ya Mashariki (EAC)..... 92
6.2 Ushiriki Katika Jumuiya ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC)..... 94
7.0 MAENDELEO NA MAFUNZO YA WATUMISHI..... 96
8.0 TAASISI ZA MAFUNZO..... 97
8.1 Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI) 97
8.2 Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT) 99
8.3 Chuo cha Usafiri wa Anga Dar es Salaam..... 103
8.4 Chuo cha Hali ya Hewa Kigoma..... 104
8.5 Chuo cha Reli Tabora (TIRTEC)..... 105
9.0 MASUALA MTAMBUKA..... 105
9.1 Kuzingatia masuala ya Jinsia..... 105
9.2 Utunzaji wa Mazingira..... 106
9.3 Udhibiti wa UKIMWI..... 108
9.4 Mapambano Dhidi ya Rushwa..... 109
9.5 Habari, Elimu na Mawasiliano..... 109
10.0. SHUKRANI..... **110**
11.0 MAOMBI YA FEDHA..... **112**
KIAMBATISHO NA.1..... **114**

KIREFU/TAFSIRI YA MANENO

ATCL	Kampuni ya Ndege Tanzania
BADEA	Benki ya Kiarabu ya Maendeleo ya Uchumi kwa Afrika
BASA	Mikataba ya Usafiri wa Anga
BRN	Programu ya Matokeo Makubwa Sasa
CATC	Chuo cha Usafiri wa Anga Dar Es Salaam
CCM	Chama cha Mapinduzi
DFID	Idara ya Serikali ya Uingereza ya Maendeleo ya Kimataifa
DMI	Chuo cha Bahari cha Dar es Salaam
DRC	Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo
EAC	Jumuiya ya Afrika Mashariki
HSBC	Shirika la Benki ya Hongkong na Shanghai
IBRD	Benki ya Kimataifa ya Marekebisho na Maendeleo
ICAO	Shirika la Kimataifa la Usafiri wa Anga
ICD	Kituo cha Kupakua na Kupakia Makasha
JNIA	Kiwanja cha Kimataifa cha Julius Nyerere
Km	Kilometa
LNG	Meli ya kusafirisha Gesi
Mb	Mbunge
MCC	Shirika la Changamoto za Milenia la Marekani
Mhe	Mheshimiwa
MKUKUTA	Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini Tanzania
MRCC	Kituo cha Kuratibu Utafutaji na Uokoaji Majini
MSCL	Kampuni ya Huduma za Meli
NACTE	Baraza la Vyuo vya ufundi
NIT	Chuo cha Taifa cha Usafirishaji
OFID	Mfuko wa OPEC wa Maendeleo ya Kimataifa
OPEC	Umoja wa Nchi Zinazosafirisha Petroli

RAHCO	Kampuni Miliki ya Rasilimali za Reli
Ro Ro	Meli ya Kubeba Magari
SADC	Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika
SINOTASHIP	Kampuni ya Meli ya Tanzania na China
SUMATRA	Mamlaka ya Udhibiti Usafiri wa Nchi Kavu na Majini
TAA	Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Tanzania
TACAIDS	Tume ya UKIMWI Nchini
TAMISEMI	Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa
TAZARA	Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia
TCAA	Mamlaka ya Usafiri wa Anga Tanzania
TGFA	Wakala wa Ndege za Serikali
TICTS	Kitengo cha Makasha Bandari ya Dar es Salaam
TIRP	Programu ya Ukarabati wa Reli ya Kati
TIRTEC	Chuo cha Reli Tabora
TMA	Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania
TMEA	TradeMark East Africa
TPA	Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania
TRL	Shirika la Reli Tanzania
TTFA	Wakala wa Uwezeshaji wa Biashara
UKIMWI	Upungufu wa Kinga Mwilini
VVU	Virusi vya UKIMWI
WEF	Jukwaa la Kiuchumi Duniani
ZMA	Mamlaka ya Usafiri Baharini Zanzibar

Wizara ya Uchukuzi

Dira

Kuwa Wizara inayoongoza katika ukanda wa Afrika Mashariki katika utoaji wa huduma za uchukuzi na hali ya hewa zinazokidhi viwango vya Kimataifa.

Dhima

Kuwezesha kuwa na huduma na miundombinu ya uchukuzi ambazo ni salama, zinazotegemewa, zilizo na uwiano na ambazo zinakidhi mahitaji ya usafiri na uchukuzi katika kiwango bora kwa bei nafuu na zinazoendana na mikakati ya Serikali ya maendeleo ya kiuchumi na kijamii zikiwa endelevu kiuchumi na kimazingira.

HOTUBA YA WAZIRI WA UCHUKUZI, MHE. DKT. HARRISON G. MWAKYEMBE (MB), AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2014/2015

1.0 UTANGULIZI

1. ***Mheshimiwa Spika,*** baada ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Miundombinu kuchambua bajeti ya Wizara ya Uchukuzi na kuweka mezani taarifa ya Kamati mbele ya Bunge lako Tukufu, naomba sasa Bunge lako likubali kupokea, kujadili na kupitisha Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha ya Wizara ya Uchukuzi kwa mwaka 2014/2015.

2. ***Mheshimiwa Spika,*** awali ya yote naomba nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kutujalia zawadi ya uhai na kutuwezesha kukutana tena kujadili utendaji wa Sekta za Uchukuzi na Hali ya Hewa kwa mwaka 2013/2014 na mipango ya Sekta hizo kwa mwaka 2014/2015 kwa maendeleo ya Taifa letu.

3. ***Mheshimiwa Spika,*** kabla sijawasilisha hoja ya Wizara yangu, kwa masikitiko makubwa naungana na wabunge wenzangu katika kutoa pole kwa viongozi wetu wakuu, Bunge lako Tukufu, wananchi wa majimbo ya Kalenga na Chalinze, ndugu, jamaa na marafiki kwa kuondokewa na wapendwa wetu marehemu Mhe.

Dkt. William Augustao Mgimwa, aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Kalenga na marehemu Mhe. Said Ramadhan Bwanamdogo, aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Chalinze. Michango ya marehemu Wabunge hawa ilikuwa ya muhimu sana katika kuboresha utendaji wa shughuli za Bunge, majimbo yao na maendeleo ya Taifa kwa ujumla. Aidha, nawapa pole wananchi katika maeneo mbalimbali nchini wakiwemo wapiga kura wangu wa Jimbo la Kyela kwa kupatwa na adha ya mafuriko na kupotelewa na ndugu, jamaa na marafiki. *Tunaendelea kumwomba Mwenyezi Mungu aziweke roho za marehemu hawa mahala pema peponi - Amina.*

4. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba nitumie fursa hii kwa namna ya pekee kabisa, kumpongeza **Mhe. Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuridhia kuanza kwa mchakato wa kutunga Katiba mpya ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Kitendo hicho kinadhihirisha nia na dhamira ya dhati aliyonayo Mhe. Rais kuboresha maisha ya Watanzania, kuimarisha Muungano wa Tanganyika na Zanzibar na kuleta maendeleo ya nchi. Aidha, nawapongeza Watanzania wenzangu kwa kudumisha Muungano wa Tanganyika na Zanzibar ambao umetimiza miaka 50.

5. Aidha, ***Mheshimiwa Spika,*** nampongeza **Mhe. Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete**, Rais wa

Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa msukumo wa pekee alioutoa katika kuanzisha na kusimamia kwa karibu utekelezaji wa Programu ya Matokeo Makubwa Sasa (Big Results Now - BRN) ambayo umechochea mabadiliko makubwa katika kufungua Ukanda wa Kati wa Uchukuzi kwa kutekeleza miradi ya reli, bandari na barabara. **Waheshimiwa Dkt. Mohamed Gharib Bilal,** Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na **Mizengo Kayanza Peter Pinda (Mb)**, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania nao nawapongeza kwa uchapakazi na uongozi wao thabiti wa mfano uliotutia faraja na matumaini katika kufikia malengo ya BRN.

6. ***Mheshimiwa Spika,*** napenda vilevile kuungana na Waheshimiwa Wabunge wenzangu kumpongeza **Mhe. Dkt. Asha Rose Migiro (Mb)**, kwa kuteuliwa na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuwa Mbunge wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Waziri wa Katiba na Sheria. Pongezi zangu pia nazielekeza kwa **Mhe. Godfrey William Mgimwa (Mb),** Mbunge wa Kalenga na **Mhe. Ridhiwani Jakaya Kikwete (Mb),** Mbunge wa Chalinze kwa ushindi wao wa kishindo katika chaguzi ndogo za majimbo ya Kalenga na Chalinze. Ushindi huo unadhihirisha imani kubwa waliyonayo wapiga kura wao kwao na kwa Chama cha Mapinduzi (CCM). Aidha, nawapongeza Waheshimiwa Mawaziri wote walioteuliwa kuongoza Wizara

mbalimbali. Uteuzi wao ni ishara ya imani kubwa aliyonayo Mhe. Rais kwao.

7. ***Mheshimiwa Spika,*** niruhusu nikupongeze wewe binafsi, Naibu Spika na Wenyeviti wa Bunge kwa jinsi mnavyoliongoza Bunge letu Tukufu kwa umahiri mkubwa. Aidha, kwa namna ya pekee naomba kuishukuru familia yangu na wapiga kura wa Jimbo la Uchaguzi la Kyela ambao wameendelea kunipa ushirikiano katika kutekeleza shughuli mbalimbali za maendeleo ya Jimbo letu na Taifa kwa ujumla. Naomba kutumia fursa hii kuwaomba Wananchi wa Kyela kuwa tuendelee kushirikiana katika kipindi hiki kigumu ili kurudisha hali ya miundombinu yetu ya kiuchumi na kijamii iliyoharibiwa na mafuriko ya hivi karibuni.

8. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba nimalizie kwa kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Miundombinu chini ya Mwenyekiti wake **Mhe. Peter Joseph Serukamba (Mb)**, Mbunge wa Kigoma Mjini na Makamu Mwenyekiti wa Kamati **Mhe. Prof. Juma Athuman Kapuya (Mb)**, Mbunge wa Urambo Magharibi kwa kuendelea kunipa ushirikiano mimi na viongozi wenzangu wa Wizara katika kuiongoza Wizara ya Uchukuzi. Ushirikiano na ushauri wao umesaidia kwa kiasi kikubwa katika kuboresha utendaji wa sekta za Uchukuzi na Hali ya Hewa. Binafsi nina imani kubwa na Kamati na naichukulia kama *think tank* ya Wizara. Ninaihakikishia Kamati hii kuwa

Wizara itaendelea kutoa ushirikiano wa karibu kwa lengo la kuendeleza Sekta za Uchukuzi na Hali ya Hewa.

9. ***Mheshimiwa Spika,*** baada ya kutoa maelezo ya utangulizi, napenda kutoa ufafanuzi wa kina kuhusu taarifa ya utekelezaji wa mipango ya maendeleo ya Sekta za Uchukuzi na Hali ya Hewa kwa mwaka 2013/2014 na mipango ya mwaka 2014/2015.

2.0 HALI YA UTENDAJI NA MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MIPANGO YA WIZARA KWA MWAKA 2013/2014 NA MALENGO YA MWAKA 2014/2015

10. ***Mheshimiwa Spika,*** Katika mwaka 2013/2014 Wizara iliendelea kutekeleza mipango iliyojiwekea kwa kuzingatia Dira ya Maendeleo 2025, Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano, (2011/2012 – 2015/2016), Mpango wa Maendeleo wa Mwaka 2013/2014, MKUKUTA, Mpango wa Matokeo Makubwa sasa (Big Results Now - BRN) ambao umelenga kufungua Ukanda wa Uchukuzi wa Kati, Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2010, na Ahadi na Maagizo ya Serikali.

11. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2013/2014, Wizara iliidhinishiwa bajeti ya Shilingi bilioni 529.41 kwa ajili ya miradi ya maendeleo na matumizi ya kawaida. Kati ya

fedha hizo, Shilingi bilioni 420.52 ni kwa ajili ya miradi ya maendeleo na shilingi bilioni 108.88 ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida. Fedha za maendeleo zinajumuisha Shilingi bilioni 252.68 fedha za ndani na Shilingi bilioni 167.84 fedha za nje. Hadi kufikia Aprili, 2014 Wizara ilikuwa imepokea fedha za maendeleo Shilingi bilioni 201.21. Kati ya fedha zilizopokelewa, Shilingi bilioni 180.13 ni fedha za ndani sawa na asilimia 71.29 na Shilingi bilioni 21.08 ni fedha za nje kutoka Benki ya Dunia na Benki ya Kiarabu ya Maendeleo ya Uchumi kwa Afrika (BADEA) /Mfuko wa OPEC wa Maendeleo ya Kimataifa (OFID) ambazo ni sawa na asilimia 12.56.

12. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa kuzingatia mwenendo huo wa upatikanaji wa fedha ni dhahiri kuwa sehemu kubwa ya utekelezaji wa Bajeti umefanywa kwa fedha za ndani. Fedha za nje hazikuweza kutolewa kwa kiwango kilichotarajiwa kwa wakati kutokana na taratibu za manunuzi kuchukua muda mrefu. Aidha, fedha kwa ajili ya Ujenzi wa Terminal III-JNIA zilichelewa kupatikana kutokana na kuchelewa kukamilisha taratibu za kimkataba kati ya Serikali na Benki ya Uholanzi (HSBC).

2.1 UTEKELEZAJI WA MPANGO WA MATOKEO MAKUBWA SASA (BIG RESULTS NOW – BRN)

13. ***Mheshimiwa Spika,*** itakumbukwa kuwa katika mwaka 2013/2014 Wizara yangu iliteuliwa kuwa moja kati ya Wizara sita kuanza kutekeleza Mpango wa Matokeo Makubwa Sasa (Big Results Now – BRN) kwa kipindi cha mwaka 2013/2014 hadi 2015/2016. Katika utekelezaji wa Mpango huu, Wizara ililenga kutekeleza miradi ya reli na bandari.

14. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa upande wa bandari katika mwaka 2013/2014 niliahidi kutekeleza mradi wa kupanua na kuchimba lango la kuingilia na kutokea meli katika bandari ya Dar es Salaam. Nilibainisha kuwa Mradi huu utatekelezwa sambamba na uboreshaji wa gati namba 1-7. Baada ya kukamilika upembuzi yakinifu wa magati hayo, Mamlaka imekamilisha majadiliano na Benki ya Dunia wakishirikiana na *TradeMark East Africa* (TMEA) na *Department for International Development* (DFID) ili kupata fedha kwa ajili ya kugharamia ujenzi. Nyaraka za zabuni kwa ajili ya kujenga kwa utaratibu wa usanifu na ujenzi (Design and Build) ziliwasilishwa Benki ya Dunia mwezi Aprili, 2014 kupata idhini (No Objection) ili kazi itangazwe mwezi Juni, 2014. Mkandarasi anatarajiwa kupatikana mwezi Novemba, 2014 na kazi

kuanza mwezi Desemba, 2014 na kukamilika mwezi Agosti, 2016. Aidha, zabuni kwa ajili ya kumpata Mtaalamu Mwelekezi wa kufanya upimaji wa aina ya udongo na miamba (geotechnical investigation) katika lango la kuingilia meli bandarini ikiwa ni maandalizi ya kuanza utekelezaji wa mradi wa kuchimba na kupanua lango na utafiti wa athari za kimazingira na kijamii (Environmental and Social Impact Assessment) zitatangazwa mwezi Juni, 2014 na kazi za upimaji kuanza mwezi Septemba, 2014 na kukamilika Januari, 2015. Kazi za uchimbaji na upanuzi wa lango zinatarajiwa kuanza mwezi Agosti, 2015 na kukamilika mwezi Agosti, 2016.

15. ***Mheshimiwa Spika***, miradi mingine inayoendelea kutekelezwa kwa lengo la kuboresha utendaji wa Bandari ya Dar es salaam ni pamoja na: ujenzi wa jengo lenye ghorofa 35 (one stop center building) la kuwaweka pamoja wadau muhimu wanaotoa huduma katika Bandari ya Dar es Salaam, ambalo hadi Mei, 2014 lilikuwa tayari na ghorofa 26 zilizojengwa na kazi inatarajiwa kukamilika ifikapo Juni 2015; kuanza kwa utekelezaji wa mradi wa kuwaunganisha pamoja watoa huduma kwa njia ya mtandao (Electronic Single Window System) mwezi Aprili, 2014 na mradi huu unatarajiwa kukamilika mwezi Novemba, 2014; kuanza kuweka (installation) mfumo wa malipo kwa njia ya mtandao (Electronic Payment System) ifikapo

mwezi Juni, 2014 na mradi huu unatarajiwa kukamilika mwezi Novemba, 2014.

16. ***Mheshimiwa Spika,*** katika juhudi za kupunguza msongamano bandarini, Mamlaka imepata maeneo kwa ajili ya kutumiwa katika shughuli za kibandari ikiwa ni pamoja na vituo vya kupokelea na kuhifadhia mizigo kwa muda kwa nchi jirani za DR Congo, Burundi, Rwanda, Uganda na Zambia. Maeneo hayo ni pamoja na eneo lenye ukubwa ekari 132 linalomilikiwa na *Jitegemee Trading Co. Ltd* lililopo katika bonde la mto Msimbazi na eneo lenye ukubwa wa ekari 39 lililopo Kiwalani linalomilikiwa na TAZARA. Mamlaka vilevile kwa kushirikiana na Halmashauri ya Manispaa ya Temeke, inaanzisha mradi wa maegesho ya magari makubwa ya mizigo eneo la Kurasini linalomilikiwa na Manispaa ya Temeke lenye ukubwa wa ekari 7.5. Makubaliano ya mwisho ya utekelezaji wa mradi huu yanatarajia kukamilika ndani ya mwaka huu wa fedha. Aidha, Mamlaka ya Bandari ipo katika hatua za mwisho kupata eneo la Katosho na Kibirizi mkoani Kigoma. Vilevile, taratibu za kupata maeneo mengine zinaendelea.

17. ***Mheshimiwa Spika***, utendaji wa Mamlaka ya Bandari umeendelea kuwa bora kama inavyooneshwa katika viashiria mbalimbali vya utendaji. Muda wa meli kukaa bandarini (Ship Turnround Time) umepungua kutoka

wastani wa siku 6.3 mwaka 2012 hadi wastani wa siku 4.8 mwaka 2013; muda wa Makasha kukaa bandarini (Dwell time) umepungua kutoka wastani wa siku 9.6 mwaka 2012 hadi wastani wa siku 9.3 mwaka 2013. Uwezo wa bandari wa kupakua magari (Roll On Roll Off capacity) kwa kila shifti moja ya saa 8 uliongezeka na kufikia magari 671 Desemba, 2013 ikilinganishwa na magari 400 Desemba, 2012. Mwezi Februari, 2014 ulisainiwa mkataba wa wadau wote wa Bandari kuanza utaratibu wa utoaji wa huduma katika bandari ya Dar es Salaam kwa saa 24 kwa siku zote na Mamlaka ya Bandari tayari inatekeleza utaratibu huo. Benki mbili, NMB na CRDB, tayari zimehamishia huduma za kibenki ndani ya bandari na ni matarajio ya Wizara kuona benki zingine zikifanya hivyo.

18. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015 Mamlaka ya Bandari itaendelea na utekelezaji wa miradi iliyoainishwa katika Mpango wa BRN. Miradi hiyo ni: uboreshaji wa Gati Na. 1-7, uongezaji wa kina na upanuzi wa lango la Bandari ya Dar es salaam, ujenzi wa kituo cha kuhudumia mizigo Kisarawe, mradi wa kuwaunganisha wadau pamoja kwa njia ya elektroniki, kuweka mfumo wa ukaguzi wa mizigo inayoingia na kutoka (scanning), kuboresha barabara na reli za kuingia na kutoka bandarini, kuongeza nafasi ya kuhudumia mizigo kwa kuhamisha maghala yaliyopo

Bandarini na kukamilisha ujenzi wa jengo la bandari (one stop center).

19. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Wizara iliahidi hapa Bungeni kukamilisha ujenzi wa madaraja makubwa matatu ya Reli ya Kati. Madaraja mawili yapo kati ya stesheni za Kilosa na Gulwe na daraja moja kati ya stesheni za Bahi na Kintinku. Napenda kutoa taarifa kuwa ujenzi wa madaraja hayo matatu umekamilika. Ujenzi wa daraja lililopo kati ya stesheni za Bahi na Kitinku ulikamilika Novemba, 2013 na ujenzi wa madaraja mawili yaliyopo km 303 na km 293 kati ya stesheni za Kilosa na Gulwe ulikamilika kwa kiwango cha kuweza kupitika kuanzia Machi, 2014. Kukamilika kwa madaraja haya kumeongeza uhakika na usalama wa huduma ya usafiri wa reli ya Kati ambao kwa nyakati tofauti ulikuwa ukikwamishwa kutokana na ubovu na uchakavu wa madaraja hayo.

20. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali inaendelea kushirikiana na Benki ya Dunia kugharamia mradi wa kuinua uwezo wa madaraja yaliyo chini ya tani 15 kwa ekseli ili kufikia tani 25 kwa ekseli kati ya Dar es Salaam na Isaka. Mshauri mwelekezi atakayefanya kazi ya uthamini na usanifu wa madaraja yote yaliyo katika reli ya kati ili yawe na uwezo wa kubeba mzigo wenye uzito wa tani 25 kwa ekseli amepatikana. Aidha, katika mwaka 2014/2015 ujenzi madaraja 16

kati ya madaraja 25 yaliyo katika hali mbaya kati ya stesheni za Dar es Salaam na Tabora utaanza.

21. ***Mheshimiwa Spika,*** mradi wa kutandika reli za ratili 80 kwa yadi kati ya stesheni za Kitaraka na Malongwe urefu wa km 89 umekamilika na matengenezo ya eneo la reli kati ya Kilosa na Gulwe lililoathiriwa vibaya na mafuriko, nayo yamekamilika.

22. ***Mheshimiwa Spika,*** kukamilika kwa ujenzi wa njia ya reli kati ya stesheni za Malongwe na Kitaraka nilikoelezea hivi punde, kunafanya reli zilizotandikwa zenye uzito wa ratili 80 kwa yadi kati ya Dar es Salaam na Tabora kufikia jumla ya km 527. Katika mwaka 2014/2015, Serikali itaendelea na utandikaji wa reli za uzito wa ratili 80 kwa yadi kati ya stesheni za Igalula na Tabora (km 37) na maeneo mbalimbali kati ya stesheni ya Dar es Salaam na Munisagara (Km 283). Faida ya kuwa na reli nzito ni pamoja na kupunguza ajali za treni, kuongeza mwendokasi na uwezo wa treni kubeba mizigo.

23. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka 2013/2014, nilieleza juu ya tatizo la kujaa mchanga kwenye makaravati yaliyopo kati ya stesheni za Gulwe na Godegode kila mara mvua inaponyesha. Napenda kulitaarifu Bunge lako

Tukufu kuwa, Serikali imechukua hatua zifuatazo ili kudhibiti hali hiyo:

- Ujenzi wa daraja na miundombinu mengine ya kuepusha kujaa kwa mchanga karibu na karavati lililopo Km 349/450c. Rasimu ya mkataba wa Mshauri Mwelekezi atakayefanya usanifu wa kina wa mradi huo ndani ya mwaka ujao wa fedha, umewasilishwa kwa Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ushauri;

- Kufanya usanifu na ujenzi wa mabwawa mawili makubwa ya kupunguza kasi ya maji maarufu kama “punguza”. Bwawa la kwanza litajengwa sehemu ya Kimagai karibu na stesheni ya Godegode na bwawa la pili litajengwa karibu na stesheni ya Msagali kuanzia mwaka wa fedha 2014/2015: na

- JICA kwa kushirikiana na Serikali kupitia mradi wa *Tanzania Rail Intermodal Project (TIRP)* itatuma timu ya wataalamu wake mwezi Julai mwaka huu kutafuta ufumbuzi wa kudumu wa tatizo la uharibifu wa mara kwa mara wa miundombinu ya reli kutokana na mvua kati ya stesheni za Kilosa na Gulwe.

24. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka 2013/2014, Wizara ilipanga kuanza maandalizi ya kuunda Mfumo wa Kusimamia na Kufuatilia Mizigo na

Vyombo vya Uchukuzi (Cargo Tracking & Management System). Napenda kutoa taarifa kuwa, awamu ya kwanza ya usambazaji wa mfumo huu itaanza mwaka 2014/2015. Kukamilika kwa mfumo huu kutarahisisha ukusanyaji na utunzaji wa kumbukumbu za kiutendaji kuhusu wingi wa shehena, usalama wake, mwendo wa vyombo vya uchukuzi wa shehena (pamoja na treni) na usalama wake.

25. ***Mheshimiwa Spika,*** kuhusu uboreshaji wa huduma za reli, Serikali imefanya maandalizi yafuatayo:

- Ununuzi wa vichwa vipya vya treni 13. Mkataba wa manunuzi ulisainiwa Aprili, 2013 na malipo yote yamefanyika. Vichwa hivyo vinatarajiwa kuanza kuwasili nchini Desemba, 2014;

- Ununuzi wa mabehewa mapya 22 ya abiria. Mkataba ulisainiwa Machi, 2013 na malipo yote yamefanyika. Mabehewa hayo yanatarajiwa kuanza kuwasili nchini mwishoni mwa Septemba, 2014;

- Ununuzi wa mabehewa 274 ya mizigo. Mkataba ulisainiwa Machi, 2013 na malipo ya awali yalikamilika Februari, 2014. Malipo ya mwisho yanatarajiwa kukamilika kabla ya mwisho wa Juni, 2014 na mabehewa hayo 274 yataanza kuwasili nchini Septemba, 2014;

- Ununuzi wa mabehewa 34 ya breki ulisainiwa Machi, 2013 na malipo yote yamekamilishwa. Mabehewa hayo yanatarajiwa kuanza kuwasili nchini Julai, 2014;

- Ununuzi wa mabehewa 25 ya kubebea kokoto. Malipo yote yamekamilika na mabehewa hayo yanatarajiwa kuanza kuwasili nchini Julai, 2014;

- Kujenga upya vichwa vinane vya treni. Kazi ilianza Machi, 2013 kwenye karakana yetu ya Morogoro na hadi kufikia Aprili, 2014 vichwa vitatu vilikuwa vimekamilika. Vichwa vitano vilivyobaki vinatarajiwa kukamilika kufikia Septemba, 2014.

26. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kutekeleza miradi ya reli chini ya BRN, kwa mwaka 2013/2014 Wizara iliidhinishiwa bajeti ya maendeleo ya Shilingi bilioni 165.68. Hadi kufikia Aprili 2014, Wizara ilikuwa imepokea jumla ya Shilingi bilioni 145.08 sawa na asilimia 88 ya bajeti iliyoidhinishwa kwa ajili ya kugharamia utekelezaji wa miradi. Napenda kuchukua fursa hii kuishukuru Serikali kwa kuweka kipaumbele katika utoaji wa fedha za utekelezaji wa miradi ya BRN.

27. ***Mheshimiwa Spika,*** Katika mwaka ujao wa fedha wa 2014/2015, Serikali imetenga

shilingi bilioni 126.9 kwa ajili ya kuunda upya vichwa vya treni vingine nane; kununua mabehewa mengine mapya ya mizigo 204; kununua vichwa vingine vya treni vipya 11 na kuendelea na matengenezo ya njia ya reli ya kati yenye mtandao wa urefu wa km 2,707.

2.2 HUDUMA ZA UCHUKUZI KWA NJIA YA NCHI KAVU

2.2.1 Usafiri na Uchukuzi kwa Njia ya Barabara

28. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Sekta ya usafiri na uchukuzi kwa njia ya barabara imeendelea kuimarika na kutoa mchango wake katika kutekeleza shughuli za kiuchumi, kijamii na kimaendeleo. Hii inatokana na ukweli kwamba sekta hii imeendelea kuhudumia zaidi ya asilimia 90 ya mizigo yote inayosafirishwa nchini ikiwa ni pamoja na ile inayopitia katika bandari zetu.

29. ***Mheshimiwa Spika,*** huduma za usafiri na uchukuzi kwa njia ya barabara kwa ujumla wake zimeendelea kukabiliwa na changamoto ya kuongezeka kwa ajali za barabarani ambazo zimesababisha vifo, ulemavu wa kudumu, majeraha makubwa, upotevu wa mali na matatizo ya kisaikolojia kwa waathirika wa ajali na wategemezi wao. Taifa pia limekuwa likipata hasara kiuchumi na kijamii kwa kupoteza nguvukazi na fedha kwa ajili ya kuhudumia

majeruhi. Katika mwaka 2013, jumla ya ajali za barabarani 23,842 ziliripotiwa ikilinganishwa na ajali 23,578 zilizotokea mwaka 2012. Hili ni ongezeko la ajali za barabarani kwa asilimia 1.12.

30. ***Mheshimiwa Spika,*** Mamlaka ya Udhibiti Usafiri wa Nchi Kavu na Majini (SUMATRA) kwa kushirikiana na wadau mbalimbali, imeendelea kuchukua hatua kadhaa ili kukabiliana na matukio ya ajali za barabarani. Hatua hizo ni pamoja na kununua vifaa maalum kwa ajili ya kupima ulevi na mwendo kasi. Vifaa hivi tayari vimekabidhiwa kwa Jeshi la Polisi. Hatua nyingine ni kusimamisha leseni za mabasi yanayohusika katika matukio ya ajali ambapo katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Machi, 2014, jumla ya leseni 34 za mabasi ya abiria zilisimamishwa; mabasi yote ya Kampuni zilizohusika katika ajali yalikaguliwa na mkaguzi maalumu aliyeteuliwa na Kamanda wa Taifa, Kikosi cha Usalama Barabarani ili kuthibitisha iwapo yanakidhi viwango vya kiufundi na kiusalama; madereva wa mabasi walijaribiwa upya; wamiliki wa mabasi walitakiwa kuwasilisha kwa maandishi mpango utakaotumika katika kudhibiti ajali za barabarani na kuwasilisha mpango wa matengenezo ya mabasi yao. Wizara inaendelea kufuatilia utekelezaji wa mipango hiyo ili kupima matokeo na mafanikio yake.

2.2.2 Huduma za Usafiri na Uchukuzi Mikoani na Vijijini

31. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kushirikiana na Wizara ya Ujenzi pamoja na Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI) katika kuboresha miundombinu na huduma za uchukuzi wa barabara nchini katika ngazi za Mikoa, Wilaya, Kata na Vijiji. Ushirikiano huu umesaidia katika kuboresha huduma za uchukuzi na kuleta ushindani mkubwa miongoni mwa watoa huduma. Wasafiri wanaoishi maeneo mbalimbali ya miji mikubwa nchini wameendelea kuwa huru kuchagua aina ya usafiri wa barabara wanaoutaka kwa kuzingatia kiwango cha nauli, muda wa usafiri na ubora wa huduma.

32. ***Mheshimiwa Spika,*** utoaji wa huduma za usafiri vijijini umeendelea kuwa na changamoto nyingi kutokana na kutokuwepo kwa miundombinu thabiti na hivyo kusababisha gharama za usafiri kuwa kubwa. Aidha, baadhi ya mabasi yanayotoa huduma vijijini yapo katika hali duni ya ubora na mtumiaji wa huduma hiyo hana uchaguzi. Hata hivyo, Wizara kupitia SUMATRA imeendelea kuruhusu aina mbalimbali za usafiri kama vile pikipiki za magurudumu mawili na matatu, magari aina ya Noah n.k. Hatua hizo zinaenda sambamba na ukaguzi wa kushtukiza wa vyombo vyote vya usafiri, kutoa nauli elekezi, na kutoa elimu,

mafunzo na ushauri kwa watumiaji na watoaji wa huduma za usafiri wa barabara.

33. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara kwa kutambua mchango wa sekta binafsi katika kutoa huduma za uchukuzi, imeendelea kushirikiana na wasafirishaji wa abiria na mizigo kupitia vyama vyao ili kuboresha huduma za uchukuzi wa barabara. Aidha, Wizara itaendelea kushirikiana na sekta hiyo kwa lengo la kuboresha hali ya usafiri katika ngazi zote kuanzia mikoani hadi vijijini.

2.2.3 Huduma za Usafiri Mijini

34. ***Mheshimiwa Spika,*** kumekuwepo na ushindani mkubwa wa huduma ya usafiri katika majiji na miji hapa nchini. Kwa kiasi kikubwa huduma hii imeendelea kutolewa na sekta binafsi. Ni matarajio yangu kuwa wananchi wa mijini wataendelea kupata huduma hii kwa urahisi zaidi na gharama nafuu kutokana na kuwepo kwa ushindani. Hata hivyo, utoaji wa huduma hii unakabiliwa na tatizo la msongamano wa magari hasa katika Miji mikubwa ya nchi yetu na hivyo kuwafanya wananchi kushindwa kusafiri kwa raha na usalama. Aidha, msongamano huu huhatarisha usalama wa abiria, mali zao na hata kusababisha ajali. Ili kukabiliana na changamoto hii, Serikali kwa kushirikisha Wizara za Uchukuzi, Ujenzi na Ofisi ya Waziri

Mkuu -TAMISEMI iliendelea kuboresha huduma hizo kwa kukarabati barabara mbalimbali zinazopunguza msongamano, kuboresha usafiri wa abiria Jijini Dar es Salaam kwa kuanzisha usafiri wa treni na kuendelea kuhamasisha utekelezaji wa Mradi wa mabasi yaendayo haraka (BRT). Jitihada nyingine zilizofanyika ili kukabiliana na tatizo la msongamano wa magari Jijini Dar es Salaam ni kuhimiza matumizi ya mabasi makubwa kutoa huduma katikati ya Jiji, kuainisha njia za magari makubwa kupita na hasa malori kuingia mjini pamoja na muda wa malori kuingia na kutoka jijini Dar es Salaam.

2.2.4 Huduma za Usafiri wa Reli Jijini Dar es Salaam

35. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014 tulitoa taarifa kuwa huduma za usafiri wa reli katika Jiji la Dar es Salaam kati ya stesheni za Dar es Salaam hadi Ubungo Maziwa na Mwakanga hadi Kurasini zilianza kutolewa. Napenda kueleza kuwa huduma hizi zimeendelea kukua na kupendwa na wananchi. Kampuni ya Reli (TRL) ilisafirisha abiria 1,343,763 katika mwaka 2013 ikilinganishwa na abiria 230,009 waliosafirishwa katika mwaka 2012. Aidha, kwa upande wa TAZARA, abiria 1,460,506 walisafirishwa katika mwaka 2013 ikilinganishwa na abiria 148,524 waliosafirishwa katika mwaka 2012. Wizara inaendelea na mikakati mbalimbali ya kuboresha huduma hii

ukiwemo mpango wa kuvutia sekta binafsi kuwekeza kwenye usafiri wa treni Jijini.

36. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014 nilitoa taarifa ya Wizara kuunda Kamati maalum, chini ya uenyekiti wa Naibu Waziri wa Uchukuzi kwa ajili ya kuchambua, kuainisha na kushauri mipango na mikakati ya kuboresha usafiri wa abiria Jijini Dar es Salaam. Katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Aprili, 2014, Kamati hiyo ilikamilisha kazi ya kuchambua, kuainisha na kushauri mipango na mikakati ya kuboresha na kupanua huduma ya usafiri wa treni ya abiria Jijini Dar es Salaam. Mikakati iliyoainishwa inahusu kuongeza eneo la ujenzi wa miundombinu na uboreshaji wa usafiri jijini kutoka umbali wa kilometa 20 za sasa hadi kilometa 50 ili kujumuisha wilaya za Kibaha, Kisarawe, Mkuranga na Bagamoyo. Aidha, wazabuni tisa wamejitokeza kufanya upembuzi yakinifu wa kupanua huduma ya treni ya abiria kwenda maeneo ya Kibaha, Bunju, Mbagala na Pugu, sita kati yao wamewasilisha maandiko ya kina kuhusu mradi huo. Uchambuzi wa maandiko yao unaendelea ili kumpata Mtaalamu Mwelekezi mmoja ndani ya mwaka huu wa fedha. Kuhusu uwekezaji katika usafiri wa treni Jijini Dar es Salaam kwa utaratibu wa PPP, kampuni kadhaa za ndani na nje ya nchi zimeonyesha ari ya dhati. Serikali imewafungulia milango na kuwasubiri wapige hatua ya kwanza. Wizara kwa kushirikiana na TRL na RAHCO

imeamua kuanzisha kampuni tanzu ya kutoa huduma za usafiri wa reli mijini ambayo itatoa fursa kwa sekta binafsi kushiriki.

37. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali imeendelea kuchukua hatua mbalimbali ili kuboresha huduma ya usafiri wa treni ya abiria Jijini Dar es Salaam. Hatua hizo ni pamoja na kuboresha njia ya reli na vituo vya abiria, kuweka alama na vizuizi vya usalama kwenye makutano ya barabara na reli. Katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga Shilingi bilioni 2.92 kwa ajili ya kufanya upembuzi yakinifu wa ujenzi wa njia mpya za reli Jijini Dar es Salaam zikiwemo zile za kwenda maeneo ya Pugu, Mbagala/Chamazi, Luguruni/Kibaha na Bunju/Kerege na ujenzi wa mchepuo wa njia ya reli kutoka *Ilala block post* hadi Stesheni ili kuepusha mwingiliano wa treni ya abiria kutoka Stesheni kwenda Ubungo na ile ya mizigo kutoka bandari ya Dar es Salaam.

2.3 Usafiri na Uchukuzi kwa Njia ya Reli

38. ***Mheshimiwa Spika,*** licha ya sekta ya reli kukabiliwa na changamoto mbalimbali, miundombinu na huduma za reli zimeendelea kuboreshwa ili ziendelee kuchangia katika pato la Taifa na kuongeza mchango wa sekta ya uchukuzi kwa kupitia njia ya reli. Mwelekeo uliopo katika sekta ya uchukuzi ni kuhakikisha kuwa mizigo mizito na mingi inayosafirishwa

umbali mrefu inatumia usafiri wa reli. Aidha, Kampuni ya Reli Tanzania (TRL) na Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia (TAZARA) zimeendelea kutoa huduma za uchukuzi wa reli, wakati Kampuni Hodhi ya Rasilimali za Reli nchini (RAHCO) imeendelea kusimamia mali za lililokuwa Shirika la Reli Tanzania (TRC), kuboresha miundombinu ya reli ya kati pamoja na kufanya maandalizi ya miradi ya ujenzi wa njia mpya za reli kwenda kwenye maeneo mengine ya kimkakati kwa ajili ya kuboresha uchumi wa jamii husika, zikiwemo nchi za jirani.

39. ***Mheshimiwa Spika,*** ni kipindi kirefu sasa kumekuwa na hitaji la kufufua reli ya Tanga hadi Arusha ili kuweza kutumia zaidi fursa zilizopo kaskazini mwa nchi yetu na hivyo kuwapunguzia wananchi wa Mikoa hiyo adha ya usafiri. Kukosekana kwa huduma ya usafiri wa treni katika njia hii kumesababishwa na uchakavu wa miundombinu ya reli na uhaba wa vitendea kazi kama vichwa vya treni na mabehewa.

40. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, nililiarifu Bunge lako Tukufu kuwa mchakato wa kuwapata washauri waelekezi wa kufanya upembuzi yakinifu na usanifu wa kuinua kiwango cha reli ya Tanga - Arusha (km 438) na Arusha - Musoma (km 660) kuwa katika kiwango cha Kimataifa ulikamilika. Napenda kutoa taarifa kuwa mshauri mwelekezi, Kampuni

ya *COWI* kutoka Denmark alianza kazi ya usanifu wa uboreshaji wa njia ya reli ya Tanga – Arusha Septemba, 2013 kwa gharama ya shilingi bilioni 5.02 na anatarajiwa kukamilisha kazi hiyo Julai, 2014. Mshauri mwelekezi, Kampuni ya *H.P. Gauff* kutoka Ujerumani ilianza kazi ya kufanya upembuzi yakinifu na usanifu wa awali wa ujenzi wa reli mpya ya Arusha - Musoma Septemba, 2013 kwa gharama ya shilingi bilioni 5.7. Kazi hii inatarajiwa kukamilika Septemba, 2014. Hii ni hatua muhimu katika kuelekea kwenye ukarabati na ujenzi wa reli hizo. Aidha, katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga Shilingi bilioni 7.55 kwa ajili ya kukamilisha kazi ya kufanya usanifu wa ujenzi wa reli ya Tanga – Arusha; kukamilisha upembuzi yakinifu kwa ajili ya ujenzi wa reli mpya kati ya Arusha – Musoma pamoja na matawi ya kwenda Engaruka na Minjingu; kukarabati njia ya reli ya Tanga hadi Arusha na kufanya usanifu wa kina wa kuinua kiwango cha reli itakayounganisha reli ya kati na ile ya kaskazini (yaani Tanga-Arusha), kutokea stesheni ya Ruvu Junction hadi Mruazi kuwa katika kiwango cha kimataifa na kuunganisha reli ya Mruazi na Bandari ya Mbegani, Bagamoyo.

41. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Hotuba ya mwaka 2013/2014, nilieleza juu ya hatua ambazo RAHCO na Mkoa wa Tanga wamefikia katika kukamilisha ulipaji fidia kwa wakazi wa eneo la Mwambani-Tanga ili kupisha ujenzi wa

sehemu ya kupanga mabehewa na kugeuzia (marshalling yard). Napenda kutoa taarifa kuwa, jumla ya wakazi 607 kati ya 619 wamekwisha lipwa fidia ya jumla ya shilingi bilioni 4.7. Aidha, hadi Aprili, 2014 hundi 187 kati ya 188 za fidia ya makaburi zilikuwa zimelipwa. Hundi 13 zenye thamani ya shilingi milioni 231.4 bado hazijachukuliwa kutokana na zuio la mahakama au wahusika kutojitokeza.

42. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Wizara ilipanga kufanya ukarabati wa tuta la reli linalokatiza mto Ugala pamoja na daraja lake. Nafurahi kulitaarifu Bunge hili kuwa kazi ya ukarabati wa tuta hilo iliyofanywa na Kampuni ya *R & A Works Ltd* ilikamilika Oktoba, 2013 kwa gharama ya shilingi milioni 430.6. Aidha, kazi ya kuondoa reli nyepesi na zilizochakaa zenye uzito wa ratili 45 kwa yadi na kuweka reli zenye uzito wa ratili 56.12 kwa yadi kwa umbali uliobaki wa km 4.59 kati ya 9 zilizobainishwa kuhitaji ukarabati wa haraka kati ya sehemu ya Lumbe - Mto Ugala - Katumba ilikamilika Februari, 2014.

43. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali ya Tanzania imeendelea kushirikiana na Serikali za Rwanda na Burundi katika uendelezaji wa mradi wa ujenzi wa reli ya Dar es salaam – Isaka – Keza - Kigali (Km 1,464) na Keza – Musongati (km 197) kwa kiwango cha kimataifa. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, mshauri

mwelekezi, Kampuni ya *CANARAIL* kutoka Canada alikamilisha kazi ya kufanya upembuzi wa kina Februari, 2014. Kazi inayoendelea ni kumtafuta *Transaction Advisor* atakeyekuwa na jukumu la kuandaa, kusimamia na kuongoza zoezi la kuwapata wawekezaji wa kujenga reli hiyo kwa utaratibu wa kushirikisha sekta binafsi na sekta ya Umma. Sambamba na juhudi hizo za pamoja za kumpata *transaction advisor* katika kutafuta wawekezaji, Serikali inaendelea na juhudi zake za kupata wawekezaji/fedha kwa ajili ya ujenzi wa reli ya kati kwa kiwango cha Kimataifa kwani sehemu yetu ya mradi huu ni zaidi ya asilimia 83 ya mradi mzima ambayo ni kubwa mno kumwachia *transaction advisor* peke yake. Aidha, Machi, 2014 Serikali za Tanzania na Burundi zilitiliana saini ya Makubaliano ya Awali (MoU) ili kuendeleza mradi wa ujenzi wa reli ya kutoka Uvinza hadi Musongati.

44. ***Mheshimiwa Spika,*** kazi ya usanifu wa kina wa kuinua kiwango cha reli ya Isaka - Mwanza ilianza Septemba, 2013 na inatarajiwa kukamilika Julai, 2014 kwa gharama ya shilingi bilioni 4.53. Kazi hii inafanywa na mshauri mwelekezi, Kampuni ya *COWI* kutoka Denmark. Hatua hii ni muhimu katika kutekeleza dhamira ya Serikali ya kuboresha njia ya reli ya kati kwa kiwango cha kimataifa (standard gauge). Aidha, Halmashauri ya Jiji la Mwanza imetenga eneo lenye ukubwa wa hekta 148 sehemu ya Buhongwa kwa ajili ya ujenzi wa sehemu ya

kupanga mabehewa na kugeuzia treni (marshalling yard). Mshauri mwelekezi anayefanya tathmini ya ulipaji fidia anaendelea na kazi ambapo kiasi cha shilingi bilioni 4.2 kimetengwa katika mwaka 2014/2015 kwa ajili ya malipo ya fidia kwa wamiliki wa maeneo ya mradi huu. Vilevile, katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga Shilingi bilioni 4 kwa ajili ya kufanya usanifu wa kina wa kuinua kiwango cha njia ya reli kati ya Tabora – Kigoma na kufanya upembuzi yakinifu wa ujenzi wa reli za kutoka Uvinza hadi Musongati.

45. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, niliahidi kuanza kufanya upembuzi yakinifu na usanifu wa awali wa ujenzi wa reli ya Mtwara – Songea – MbambaBay na michepuko ya kwenda Mchuchuma na Liganga. Napenda kulitaarifu Bunge hili Tukufu kuwa Mtaalam mwelekezi wa kufanya kazi hii ameshapatikana *Kampuni ya Dong Myeong* kutoka Korea Kusini kwa gharama ya Shilingi billion 7.06. Mkataba wa kutekeleza kazi hii utasainiwa wakati wowote kabla ya mwisho wa Juni, 2014 na kazi hiyo ya usanifu itakamilika baada ya miezi 12.

46. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, niliahidi Bunge lako Tukufu kukamilisha ujenzi wa kituo cha kupakua na kupakia makasha (ICD) cha Mwanza. Napenda kutoa taarifa kuwa kazi ya ujenzi wa ICD hiyo uliogharimu shilingi bilioni 3.1 ulikamilika

Desemba, 2013. Mradi huu kwa sasa upo katika kipindi cha uangalizi (defect liability period) na utakabidhiwa rasmi Juni, 2014. Kituo hicho kinaendeshwa na Kampuni ya *Transpark Ltd.* Kukamilika kwa kituo hiki pamoja na kile cha Shinyanga kutasaidia kufikia malengo ya Mpango wa Matokeo Makubwa Sasa (BRN) ya kuongeza mzigo unaosafirishwa katika njia ya reli ya kati na pia kupunguza muda wa mzunguko wa mabehewa. Manufaa haya yataonekana vizuri baada ya utendaji kazi wa reli ya kati kuongezeka. Katika mwaka 2014/2015, Shilingi milioni 500 zimetengwa ili kukamilisha kazi za kuongeza urefu wa njia ya reli kwa ICD ya Mwanza na kuboresha jengo la utawala katika kituo cha Shinyanga.

47. ***Mheshimiwa Spika,*** sekta ya reli imeendelea kukabiliwa na changamoto mbalimbali zinazochangia kudorora kwa huduma ya usafirishaji kwa njia ya reli. Changamoto hizo ni pamoja na uchakavu wa miundombinu ya reli; uchakavu na uchache wa vifaa vya uendeshaji kama vile vichwa vya treni, mabehewa, mashine na mitambo ya kufanyia kazi. Uwepo wa changamoto hizo umepelekea kuendelea kwa sekta ndogo ya reli kuwa na mchango mdogo katika soko la usafirishaji wa mizigo na abiria ikilinganishwa na njia nyingine za uchukuzi, kama barabara. Aidha, changamoto hizo pia zimechangia katika kuliongezea Taifa gharama kubwa za ukarabati wa barabara,

kwani zimeendelea kubeba mizigo mikubwa na mizito. Ili kukabiliana na changamoto hizo, Wizara kupitia RAHCO imepanga kuendelea na ukarabati wa njia ya reli na vitendea kazi vyake.

48. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga shilingi bilioni 5 kwa ajili ya kuendelea na matengenezo ya njia ya reli kati ya Kaliua - Mpanda, kufanya usanifu wa kina wa uboreshaji wa njia ya reli kati ya Kaliua – Mpanda kuwa kiwango cha kimataifa na kufanya upembuzi yakinifu wa ujenzi wa reli mpya ya kutoka Mpanda hadi Karema. Aidha, Shilingi bilioni 3.05 zimetengwa kwa ajili ya kufanya matengenezo ya uimarishaji wa maeneo yaliyoathiriwa na mvua kati ya stesheni za Kilosa na Gulwe. Kazi zitakazohusika ni pamoja na kufanya usanifu wa kina wa ujenzi wa daraja na matengenezo ya kuzuia tatizo la mafuriko na uharibifu wa miundombinu ya reli kati ya stesheni za Godegode na Gulwe.

49. ***Mheshimiwa Spika,*** huduma za uchukuzi kwa njia ya reli katika ukanda wa kati zimeendelea kutolewa na Kampuni ya Reli Tanzania (TRL). Aidha, katika mwaka 2013/2014 utendaji wa TRL haukufikia kiwango kilichotarajiwa kutokana na hali ya mtandao wa miundombinu na vifaa vya uendeshaji vilivyopo. Katika mwaka 2013, TRL ilisafirisha tani 154,341 za mizigo ikilinganishwa na tani 198,024 zilizosafirishwa katika mwaka 2012.

Utendaji huu ni pungufu kwa asilimia 22.1. Katika mwaka 2013, abiria 492,377 walisafirishwa ikilinganishwa na abiria 506,934 waliosafirishwa mwaka 2012. Idadi ya abiria ilishuka kwa asilimia 2.9.

50. ***Mheshimiwa Spika,*** kushuka kwa kiwango cha usafirishaji wa mizigo na abiria kunatokana na uhaba wa mabehewa na vichwa vya treni. Aidha, upungufu wa abiria katika mwaka 2013/2014 pia unatokana na kupunguzwa kwa mabehewa ya abiria wa daraja la tatu ili kutoa nafasi ya kufunga mabehewa ya daraja la pili na la kwanza kwa abiria waendao mikoa ya Kigoma na Mwanza. Mabehewa ya daraja la kwanza na la pili hupakia watu wachache ikilinganishwa na daraja la tatu.

51. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Machi, 2014, TAZARA ilisafirisha jumla ya tani za shehena 222,300 ikilinganishwa na tani za shehena 156,521 zilizosafirishwa katika kipindi kama hicho mwaka 2012/2013. Hili ni ongezeko la asilimia 42.5 ya utendaji. Ongezeko hilo linatokana na kupatikana kwa vichwa vipya 6 vya treni. Kiwango hiki bado ni chini ya lengo la kusafirisha tani 60,000 za mizigo kwa mwezi. Aidha, katika kipindi hicho, Mamlaka ilisafirisha abiria 414,304 ikilinganishwa na abiria 521,707 waliosafirishwa kati ya Julai, 2012 hadi Machi, 2013. Hii ni pungufu kwa asilimia 20. Upungufu

wa abiria waliosafirishwa unatokana na uhaba wa mabehewa ya abiria na vichwa vya treni. Aidha, miundombinu ya njia ya reli, mabehewa na vichwa vya treni viliendelea kukarabatiwa ili kuboresha huduma na kuimarisha usalama wa abiria na mizigo.

52. ***Mheshimiwa Spika,*** itakumbukwa kuwa mwaka 2012/2013, nililitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, kupitia Itifaki ya 15 Serikali imepata mkopo wenye masharti nafuu kutoka Serikali ya Jamhuri ya Watu wa China wenye thamani ya Shilingi bilioni 67.2. Itifaki hii ilikuwa ianze kutekelezwa katika mwaka 2013/2014. Napenda kutoa taarifa kuwa, kupitia Itifaki hiyo, ununuzi wa vichwa vya treni vipya 4; vichwa vya sogeza vipya 4; mabehewa ya abiria mapya 18; mashine za okoa 2, mitambo na vifaa vya usalama ulikamilika. Vifaa hivyo vinatarajiwa kuanza kuwasili nchini Desemba, 2014.

53. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014 nilitoa taarifa kuhusu Serikali za Tanzania na Zambia kuendelea kurekebisha Sheria ya TAZARA Na. 23 ya mwaka 1975 kama ilivyohuishwa na Sheria Na. 4 ya mwaka 1995 Sura ya 143. Napenda kutoa taarifa kuwa marekebisho ya Sheria hiyo yalifanyika na Rasimu kuwasilishwa katika kila nchi mwanahisa ili kuboresha na kutoa maoni. Aidha, rasimu hii ya Sheria itawasilishwa kwenye Bodi

ya TAZARA Juni, 2014 na kuwasilishwa katika Baraza la Mawaziri la TAZARA litakalokutana Julai, 2014 kwa ajili ya kupata idhini ya kuendelea na mchakato wa kutunga sheria. Kwa upande wa Tanzania, rasimu hiyo inashughulikiwa na timu inayojumuisha Mwanasheria Mkuu wa Serikali, Wizara ya Katiba na Sheria, Wizara ya Fedha, Wizara ya Uchukuzi na Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma.

54. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Serikali iliamua kutenga shilingi bilioni 12 katika bajeti yake kwa ajili ya kuipunguzia TAZARA mzigo wa madeni pamoja na shilingi bilioni 8.3 kwa ajili ya kuongeza mtaji. Fedha hizo zilikusudiwa kulipa madeni ya wastaafu wa TAZARA upande wa Tanzania. Napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa, Serikali imeshatoa shilingi bilioni 5.87 kwa ajili ya malipo ya wastaafu na shilingi bilioni 4.69 kwa ajili ya kuongeza mtaji.

55. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na kuimarika kwa utoaji huduma wa TAZARA, katika mwaka 2013/2014, Mamlaka ilikabiliwa na changamoto mbalimbali. Changamoto hizo ni pamoja uwekezaji hafifu unaotokana na mtaji mdogo katika maeneo ya ukarabati wa mitambo, vifaa, mashine na miundombinu ya reli; madeni makubwa yanayotokana na malimbikizo ya stahili za wafanyakazi kwenye mifuko ya hifadhi

za jamii na mmomonyoko wa ardhi kwenye reli ya upande wa Tanzania.

56. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kukabiliana na changamoto hizo, Mamlaka ilijiwekea mikakati mbalimbali ili kuboresha huduma zake. Mikakati hiyo ni pamoja na kushirikiana na Kampuni nyingine katika kuboresha utendaji (Smart Partnership). Mkakati huu utaiwezesha Mamlaka kupata rasilimali kwa ajili ya miradi ya maendeleo badala ya kuendelea kutegemea wanahisa kuipatia fedha za uwekezaji na uendeshaji. Mkakati huu pia unatafsiri Mpango Biashara wa TAZARA wa mwaka 2013/2014 – 2017/2018. Chini ya Mpango huu, katika mwaka 2014/2015, miradi mingine itakayotekelezwa ni kufanya upembuzi wa kina wa ujenzi wa matawi ya reli za Kiwira – Uyole - Itungi (km 75), Tunduma – Sumbawanga – Kigoma (Km 700) na tawi la reli kwenda bandari ya Kasanga, reli kiungo ya Mlimba - Liganga – Mchuchuma – MbambaBay (km 260); kufanya matengenezo kwenye madaraja 265 na kuweka mawasiliano yanayotumia Mkongo wa Taifa.

57. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, Serikali kupitia TAZARA itakarabati karakana ya Dar es salaam na mitambo ya kiwanda cha kuzalisha kokoto na mataruma cha Kongolo. Miradi mingine itakayotekelezwa inahusu utekelezaji wa Itifaki ya 15 ambapo mabehewa mapya ya abiria 18 yatanunuliwa;

vichwa vya treni vipya vitano, vichwa vipya vinne vya sogeza, mabehewa 150 ya mizigo na mabehewa 30 ya abiria yatanunuliwa; ukarabati wa vichwa vya treni, mabehewa ya mizigo, abiria, mitambo, mashine na vifaa vya usalama.

2.4 Udhibiti wa Huduma za Usafiri wa Nchi Kavu na Majini

58. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, udhibiti wa huduma za usafiri wa nchi kavu na majini umeendelea kusimamiwa na kutekelezwa na SUMATRA kwa kusogeza huduma zake karibu na wananchi. Aidha, katika hotuba ya mwaka 2013/2014 niliahidi kufungua ofisi katika mikoa ya Geita, Njombe, Katavi na Simiyu. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa hadi Machi, 2014, SUMATRA ilikuwa imefungua ofisi zake katika mikoa hiyo na hivyo kufanya Mamlaka kuwa na ofisi katika mikoa yote 25 ya Tanzania Bara.

2.5 Udhibiti wa Huduma za Usafiri wa Reli

59. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, SUMATRA ilielekeza juhudi zake katika kuimarisha usalama wa huduma za usafiri wa reli. Ili kubaini vyanzo vinavyohatarisha usalama na kuchukua hatua za kuzuia vihatarishi hivyo, SUMATRA ilishiriki katika uchunguzi wa ajali kubwa nne za treni za mizigo zilizotokea:-

i. Oktoba, 2013 kati ya Stesheni za Usoke na Urambo katika reli ya Kati;
ii. Novemba, 2013 kati ya stesheni za Kisaki na Msolwa katika njia ya reli ya TAZARA;
iii. Januari, 2014 kati ya stesheni ya Mbalizi katika Reli ya TAZARA; na
iv. Februari, 2014 kati ya Stesheni ya Ngerengere na Kinonko katika njia ya Reli ya Kati.

Uchunguzi ulibaini kuwa ajali hizo zilitokana na kutofanyika kwa matengenezo stahiki ya njia ya reli na makosa ya kibinadamu. RAHCO, TRL na TAZARA waliagizwa kuzingatia ratiba za matengenezo ya njia za reli na kuzingatia sheria na kanuni ili kupunguza makosa ya kibinadamu.

60. ***Mheshimiwa Spika,*** SUMATRA imeendelea kufuatilia kwa karibu uundaji upya unaoendelea wa vichwa vya treni 8 unaofanywa na Kampuni ya Reli katika karakana yake ya Morogoro. Lengo la ufuatiliaji huu ni kuhakikisha kuwa uundaji huo unaofanyika unakidhi matakwa ya kiusalama.

61. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, SUMATRA ilifanya ukaguzi wa Reli ya TAZARA kutoka Dar es Salaam hadi Tunduma na reli ya Kati kutoka Pugu – Tanga - Moshi - Arusha. Katika ukaguzi huo ulibainika upungufu ikiwemo uchakavu wa reli na mataruma pamoja na uharibifu na wizi wa reli,

mataruma ya chuma na vifungio vyake katika stesheni za Mkumbara na Hedaru. Aidha, vyuma vya madaraja mengi katika reli ya TAZARA upande wa Tanzania vilibainika kuibiwa. Huu ni uharibifu mkubwa usiovumilika kwani unakwamisha juhudi za Serikali katika kuboresha na kufufua usafiri wa reli nchini. Wizara inawaasa wananchi wa maeneo hayo kuacha kutumia vyuma vya reli kwa ajili ya biashara ya chuma chakavu au matumizi mengineyo. Kufanya hivyo ni kudumaza maendeleo ya uchumi wa nchi.

2.6 Udhibiti wa Huduma za Usafiri kwa Njia ya Barabara

62. ***Mheshimiwa Spika,*** kupitia Hotuba ya mwaka 2013/2014 nilitoa maagizo kwa SUMATRA kuhakikisha kuwa inaandaa utaratibu stahiki utakaowezesha kutoa leseni kwa magari aina ya Noah kwa kuzingatia usalama wa abiria na mali zao. Ninapenda kuliaarifu Bunge lako Tukufu kuwa, SUMATRA iliandaa utaratibu huo na sasa magari aina ya Noah yamesajiliwa na kutoa huduma za abiria katika mikoa 18 ya Tanzania Bara. Ili kuhakikisha kuwa masharti ya leseni ya usafirishaji yanaeleweka na kutekelezwa, SUMATRA ilitoa elimu na taarifa kwa Umma kuhusu utaratibu ulioandaliwa na masharti yanayoambatana na leseni hiyo.

Aidha, SUMATRA ilifanya mikutano na wadau mbalimbali ili kufafanua utaratibu ulioandaliwa. Miongoni mwa mikutano hiyo ni ule uliofanyika Mkoani Kilimanjaro tarehe 15 Julai, 2013 na Mkoani Arusha tarehe 16 Julai, 2013. Mkutano wa viongozi wa vyama vya wamiliki wa magari aina ya Noah kuhusu utaratibu wa namna ya kuridhia nauli kutoka mikoa yenye vyama vya wamiliki wa magari aina ya Noah ulifanyika Jijini Dar es Salaam tarehe 10 Septemba, 2013. Naendelea kuwaomba Viongozi wa Mikoa, Wilaya, Vyama vya wamiliki wa magari aina ya Noah na madereva wa magari hayo, waendelee kuzingatia masharti waliyopewa katika leseni zao za kutoa huduma. Ukiukwaji wa masharti hayo utapelekea kufutiwa leseni zao.

63. ***Mheshimiwa Spika,*** kama nilivyosema awali kuwa huduma za usafirishaji kwa njia ya barabara ziliendelea kuimarika, katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Machi, 2014 jumla ya leseni za malori 47,571 zilitolewa ikilinganishwa na leseni 44,143 zilizotolewa katika kipindi kama hicho mwaka 2012/2013. Aidha, leseni za mabasi 32,387 zilitolewa katika kipindi hiki ikilinganishwa na leseni 25,196 zilizotolewa katika kipindi kama hicho mwaka 2012/2013. Utoaji wa leseni uliambatana na ukaguzi wa utendaji wa watoa huduma ya usafiri wa barabara kwa magari ya abiria na mizigo. Lengo ni kuimarisha uzingatiaji wa masharti ya leseni za usafirishaji.

64. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara kupitia SUMATRA imeendelea kuboresha mfumo wa utoaji leseni za magari ya abiria na mizigo ikiwa ni pamoja na upangaji wa ratiba za mabasi. Lengo ni kuboresha huduma za usafiri na usafirishaji kwa njia ya barabara ili kuondoa kero kwa wamiliki wa magari, madereva na wateja wao. Pia, Wizara inaendelea kuwasihi wamiliki wa magari, dereva mmoja mmoja, vyama vya wamiliki wa magari na madereva wa magari ya abiria na mizigo kuendelea kuzingatia masharti ya leseni zao pamoja na kuzuia ujazaji wa abiria na mizigo kupita uwezo wa ekseli moja ulioruhusiwa ili kupunguza kero mbalimbali za barabarani.

65. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Hotuba ya mwaka 2013/2014, nilitoa taarifa ya SUMATRA kuendelea kuzifuatilia Halmashauri saba ambazo zilikuwa hazijasaini mkataba wa Uwakala wa kusimamia utekelezaji wa kanuni za usafiri wa pikipiki za magurudumu mawili na matatu katika maeneo ya halmashauri zao. Napenda kuliarifu Bunge hili kuwa SUMATRA sasa imekwishaingia makubaliano na Halmashauri 135. Baada ya kusaini makubaliano na Halmashauri hizo, kwa sasa SUMATRA inaendelea kusaini makubaliano na Halmashauri nyingine mpya 29. Utekelezaji wa makubaliano hayo utapunguza changamoto zitokanazo na usafiri wa abiria kwa kutumia pikipiki za magurudumu mawili na matatu ikiwa

ni pamoja na kupunguza ajali na uhalifu unaohusisha matumizi ya pikipiki hizo.

66. ***Mheshimiwa Spika,*** Septemba, 2012, Wizara ilitoa agizo la kuzuia abiria wa mabasi ya masafa marefu kujisitiri katika maeneo yasiyo rasmi, maarufu kama *kuchimba dawa*. Katika utekelezaji wa agizo hili, Wizara kupitia SUMATRA iliendelea kutoa elimu kwa wasafirishaji ili watumie vituo vyenye staha kwa abiria badala ya kuwataka abiria kujisitiri katika vichaka au nyuma ya magari wanayosafiri nayo kwani kufanya hivyo kuna madhara makubwa kiafya, kimazingira na kiutamaduni. Nawashukuru wamiliki wa magari ya abiria yanayosafiri masafa marefu na madereva wao kwa mwitikio huo kwani sehemu kubwa ya mabasi ya abiria yameanza kusimama katika maeneo yenye staha kwa ajili ya abiria na wateja wao kujisitiri. Katika mwaka 2013/2014, SUMATRA iliandaa na kusambaza michoro ya mifano 12 mahsusi kwa ajili ya ujenzi wa maeneo ya kuwasitiri abiria wakiwa safarini na kuisambaza michoro hiyo katika Kampuni binafsi na Halmashauri. Serikali inaendelea kutoa wito kwa Halmashauri na wananchi kwa ujumla kujitokeza ili kuwekeza katika ujenzi wa vituo vya huduma kwa abiria. Wananchi pia wanaombwa kutokukubali kuendelea kujisitiri vichakani.

2.7 Udhibiti wa Usalama wa Vyombo vya Usafiri Majini

67. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Wizara kupitia SUMATRA iliendelea kusimamia usalama wa vyombo vya usafiri majini, abiria na mizigo yao. Napenda kuchukua fursa hii kuwashukuru wamiliki wa vyombo vya usafiri wa abiria na mizigo waliozingatia maelekezo ya Serikali kuhusu usalama wa safari za vyombo baharini na katika maziwa yetu yote. Aidha, napenda kuchukua fursa hii kuwakumbusha wamiliki hao kufuata sheria na taratibu zote za usalama wa vyombo vya usafiri majini. Ni muhimu kuhakikisha kuwa vyombo hivyo vinakaguliwa na SUMATRA katika muda unaotakiwa na kuzingatia umuhimu wa kutoa mafunzo kwa abiria ya jinsi ya kutumia vifaa vilivyoko ndani ya vyombo vyao kila wanapobeba abiria.

68. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kutekeleza Sheria ya Usafiri wa Vyombo vya Majini ya mwaka 2003, Kanuni zake pamoja na Itifaki na Mikataba mbalimbali ya Kimataifa iliyoridhiwa na nchi yetu. Katika mwaka 2013/2014, SUMATRA ilifanya ukaguzi wa vyombo vya majini na kuelekeza vyombo vyenye upungufu kufanyiwa marekebisho kabla ya kupewa vyeti vya ubora ili kuendelea na utoaji wa huduma. Katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Machi, 2014, vyombo vidogo na vikubwa katika

mikoa ya Dar es Salaam, Kagera, Katavi, Kigoma, Lindi, Mara, Mbeya, Mtwara, Mwanza, Njombe, Rukwa, Ruvuma, Tanga na Pwani vilikaguliwa. Katika ukaguzi huo, jumla ya vyombo vidogo (chini ya uzito wa tani 50) vya usafiri majini 3,755 vilikaguliwa na vyombo vikubwa (zaidi ya tani 50) vya usafiri majini 201 vilikaguliwa. Vyombo vilivyokidhi masharti vilipewa vyeti vya ubora na kuruhusiwa kuendelea kutoa huduma.

69. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Kituo cha kuratibu taarifa za Utafutaji na Uokoaji, ulinzi na usalama Majini (MRCC) kilichopo Dar es Salaam kiliendelea kupokea na kuratibu taarifa za utafutaji na uokoaji. Kwa upande wa Tanzania Bara kituo hicho kiliripoti ajali 13 ambazo watu 125 waliokolewa na wengine 24 kupoteza maisha. Aidha, SUMATRA na Mamlaka ya Usafiri Baharini Zanzibar (Zanzibar Maritime Authority-ZMA) wameendelea kushirikiana katika kufanya ukaguzi na uhakiki wa ubora wa vyombo vya usafiri majini na kubadilishana taarifa kuhusu usalama wa vyombo vya usafiri majini bandarini na uhifadhi wa mazingira.

70. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, SUMATRA itatekeleza shughuli mbalimbali za kiudhibiti ili kutimiza malengo yaliyoainishwa katika Mpango Mkakati wa Pili wa Mamlaka. Mipango hiyo ni pamoja na:

(i) Kuimarisha ushindani na kuhakikisha huduma za usafiri wa nchi kavu na majini zinakuwa endelevu;

(ii) Kuimarisha usalama, ulinzi na ubora wa huduma za usafiri wa nchi kavu na majini;

(iii) Kufanya mapitio ya masharti ya leseni ili kurahisisha utoaji wa huduma za usafiri wa abiria kwenda na kutoka nchi jirani;

(iv) Kuratibu shughuli za utafutaji na uokoaji kwa kupitia Kituo cha Utafutaji na Uokoaji Majini (MRCC) kilichopo Dar es Salaam; na

(v) Kuimarisha ukaguzi wa vyombo vya usafiri ili kuhakikisha usafiri wa nchi kavu na majini unazingatia utunzaji wa mazingira.

3.0 USAFIRI NA UCHUKUZI MAJINI

3.1 Huduma za Uchukuzi Katika Maziwa

71. ***Mheshimiwa Spika,*** huduma za uchukuzi wa abiria na mizigo katika maziwa makuu ya Victoria, Nyasa na Tanganyika zimeendelea kutolewa na Kampuni ya Huduma za Meli (MSCL). Katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Aprili, 2014 jumla ya abiria 231,866 walisafirishwa ikilinganishwa na abiria 122,509 waliosafirishwa katika kipindi kama hicho mwaka 2012/2013. Usafirishaji huu ni ongezeko la asilimia 89.3. Ongezeko hilo lilichangiwa na kuimarika kwa utoaji huduma wa Meli za MV Clarias, MV. Liemba na MV. Songea. Aidha, licha ya umri mkubwa wa meli ya MV. Liemba, meli hiyo imeendelea kuwa tegemeo la usafiri wa majini kwa wakazi wa mwambao wa Ziwa Tanganyika. Kuongezeka kwa mahitaji ya usafiri wa abiria katika Ziwa Nyasa kulisababisha Meli ya MV.Songea kufanya vyema ikilinganishwa na malengo yaliyowekwa.

72. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Aprili, 2014, Kampuni ilisafirisha tani 41,234 za mizigo ikilinganishwa na tani 51,553 zilizosafirishwa katika kipindi kama hicho mwaka 2012/2013. Hii ni pungufu kwa asilimia 20. Sababu zilizofanya MSCL kufanya vibaya katika usafirishaji wa mizigo ni pamoja na Meli ya MV. Umoja kuwa katika

matengenezo makubwa kuanzia Agosti hadi Novemba, 2013, kukosekana kwa mizigo ya kutosha na utendaji usioridhisha wa reli ya kati uliokwamisha usafirishaji wa mizigo kutoka bandari ya Dar es Salaam kuelekea Mwanza na Kigoma. Aidha, Sekta binafsi imeendelea kujiimarisha katika kutoa huduma kwenye maziwa hayo.

73. ***Mheshimiwa Spika,*** wakati nawasilisha bajeti ya mwaka 2013/2014, niliahidi kuanza ujenzi wa meli mpya tatu katika maziwa ya Victoria, Tanganyika na Nyasa na ukarabati wa meli za MV. Victoria, MV. Umoja na MV. Serengeti. Pamoja na kwamba mradi huu mkubwa tayari una Mshauri Mwelekezi (*Kampuni ya OSK Shiptech* ya Denmark), umechelewa kuanza kutokana na gharama zake kupanda kwa asilimia 163 ya gharama zilizokadiriwa awali. Serikali inajadiliana na Serikali ya Denmark kuhusu ongezeko hilo la gharama na hivyo kuanza kwa ujenzi na ukarabati wa meli hizo umesogezwa hadi Juni 2015 na kukamilika mwaka 2018. Mradi utagharimu shilingi bilioni 122.087 (sawa na USD milioni 74.9). Aidha, kutokana na mahitaji makubwa ya uchukuzi katika ziwa Tanganyika, mradi huo sasa utajenga meli mpya nne, moja katika Ziwa Victoria, mbili Ziwa Tanganyika na moja Ziwa Nyasa pamoja na kukarabati meli tatu.

74. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba yangu ya mwaka 2013/2014, nilitoa taarifa kuhusu Serikali kuomba mkopo kutoka Serikali ya Jamhuri ya Korea wa kujenga meli mpya tatu; moja katika kila ziwa Victoria, Tanganyika na Nyasa. Wizara inaendelea kufuatilia mkopo huo na hatua iliyofikiwa hadi sasa ni kukamilisha upembuzi yakinifu na michoro ya meli zinazotarajiwa kujengwa.

75. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka 2013/2014 nilitoa taarifa kuwa wangekuja wataalamu kutoka Ujerumani kwa ajili ya kufanya tathmini ya ukarabati wa MV Liemba kwa ahadi kuwa gharama za mradi huo zingebebwa na sekta binafsi ya Ujerumani. Wafadhili wa mradi huo wameghairi na hivyo Wizara imeamua kuipumzisha meli hiyo ambayo inatimiza umri wa miaka 100 mwakani na itaegeshwa sehemu maalumu kama urithi wa Taifa (National Heritage) kama ilivyotangazwa katika Gazeti la Serikali toleo Na. 288. MV Liemba inaaminika kuwa ni meli nzee kuliko zote duniani ambayo inaendelea kutoa huduma ya uchukuzi kwa nchi nne za Burundi, Tanzania, Kongo DR na Zambia na inatarajiwa kuwa kivutio kikubwa kwa watalii hasa kutoka Ujerumani ilikojengwa.

76. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga shilingi bilioni 8.5 kwa ajili ya kukarabati meli zilizo katika Ziwa Tanganyika, Victoria na Nyasa, kulipa madeni ya

watoa huduma pamoja na bima za meli hizo. Kazi nyingine zitakazofanywa ni pamoja na kuimarisha kitengo cha masoko kwa lengo la kutafuta bidhaa na kutoa elimu kwa wananchi juu ya kuzingatia usalama na umuhimu wa kuwa waangalifu katika usafiri majini. Aidha, MSCL imelenga kusafirisha abiria 329,167 na tani 144,584 za mizigo. MSCL kwa kushirikiana na TPA, wanaangalia uwezekano wa kujenga meli moja katika Ziwa Nyasa kwa ajili ya kuimarisha uchukuzi wa mizigo.

3.2 Huduma za Uchukuzi Baharini

77. ***Mheshimiwa Spika,*** huduma za uchukuzi wa masafa marefu baharini zimeendelea kutolewa na Kampuni inayomilikiwa kwa pamoja kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Jamhuri ya Watu wa China (SINOTASHIP). Katika mwaka 2013/2014, meli ya Kampuni ilifanya safari 8 badala ya safari 9 zilizopangwa. Safari hizi zilisafirisha jumla ya tani 366,000 ikilinganishwa na tani 334,000 zilizosafirishwa katika mwaka 2012/2013. Pamoja na kuvuka malengo iliyojiwekea ya kusafirisha tani 350,000, Kampuni iliendelea na juhudi za makusudi za kubana matumizi kwa kuepuka gharama zisizo za lazima.

78. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuongeza mapato Kampuni ya SINOTASHIP imepanua wigo

wa biashara kwa kuanzisha ushirikiano na meli za *Cosco Container Shipping Line* nchini *Tanzania*. Utaratibu huu utawezesha SINOTASHIP kutoa huduma za uchukuzi wa makasha katika Bandari ya Dar es Salaam. Nawashauri Watanzania kuanza kutumia meli za Kampuni hii katika kusafirisha mizigo yao. Katika mwaka 2014/2015 Kampuni itaendelea kutekeleza yafuatayo: kutoa huduma za usafirishaji wa mizigo ambapo jumla ya tani 350,000 zinatarajiwa kusafirishwa kwa kutumia meli moja; kutafuta aina ya shehena zinazosafirishwa kwa nauli kubwa na masafa mafupi ili kuongeza mapato ya Kampuni na kupunguza gharama kwa kubana matumizi yasiyo ya lazima; kutafuta fedha za mkopo kutoka kwenye mabenki ili kujenga meli nyingine kwa kutumia fursa ya kushuka kwa gharama za ujenzi wa meli baada ya kusitisha ujenzi wa meli ya awali na kuangalia uwezekano wa kuwa na meli ya kusafirisha Gesi (LNG).

3.3 Huduma za Bandari

79. ***Mheshimiwa Spika,*** Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari (TPA) ina wajibu wa kusimamia, kuendesha na kuendeleza bandari za mwambao na zile za maziwa. Mamlaka pia inawajibika kuhifadhi mazingira katika bandari zake na fukwe za bahari. Bandari hizi ni muhimu kwa kuwa ndizo lango kuu la biashara ya nje kwa nchi yetu na nchi jirani za Zambia,

Malawi, Burundi, Rwanda, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo na Uganda. Kutokana na umuhimu huo, sekta ndogo ya bandari imeendelea kuchochea ukuaji wa biashara, uchumi, maendeleo ya sekta nyingine na ustawi wa Taifa kwa kiasi kikubwa. Takwimu zinaonesha kuwa zaidi ya asilimia 90 ya biashara zote nchini husafirishwa nje ya nchi na kuingizwa nchini kwa kupitia bandarini.

80. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, niliahidi kuhudumia shehena ya tani milioni 13.84 ikijumuisha tani za makasha 430,600 yatakayohudumiwa katika kitengo cha TICTS. Napenda kutoa taarifa kuwa katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Aprili, 2014, Mamlaka ilihudumia shehena ya tani milioni 11.26 ambazo ni sawa na asimilima 81 ya lengo la mwaka. Matarajio ni kwamba kufikia mwishoni mwa mwezi Juni, 2014 tutakuwa tumefikia lengo la tani milioni 13.84. Katika kipindi hicho kitengo cha makasha (TICTS) kilihudumia makasha 348,811 ambapo ni sawa na asilimia 76 ya lengo la mwaka.

81. ***Mheshimiwa Spika,*** shehena iliyohudumiwa kwenda na kutoka nchi jirani za Zambia, Malawi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Burundi, Rwanda na Uganda katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Aprili, 2014 ilikuwa ni tani milioni 3.654, ikilinganishwa na tani milioni 3.182, (sawa na ongezeko la asilimia

12.9) zilizohudumiwa katika kipindi kama hicho mwaka 2012/13. Ongezeko la shehena hii limetokana na jitihada zinazofanywa na Wizara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali katika kuvutia wateja toka nchi jirani kuendelea kutumia bandari zetu. Aidha, uboreshaji wa huduma, uimarishaji wa usalama wa mizigo ya wateja na utoaji huduma za bandari kwa saa 24 kila siku umesaidia kurudisha imani kwa wateja kutoka nchi hizo.

82. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na changamoto ya ufinyu wa lango la kuingilia na kutokea katika Bandari ya Dar es Salaam, tarehe 20 Oktoba, 2013, tulikabiliwa na changamoto ya kuruhusu au la meli kubwa ya Kampuni ya *Maersk Line* yenye urefu wa meta 249 na uwezo wa kubeba kontena 4,500 kutia nanga katika bandari ya Dar es Salaam. Ufinyu wa lango la kuingilia na kina chake ulitia mashaka ingawa mtaalamu wa Mamlaka ya Bandari, Kapteni Abdul Mwingamno, akathibitisha kuwa meli hiyo ataiingiza yeye na kuitoa. Akafanya hivyo kwa ustadi mkubwa, hivyo napenda kutumia fursa hii kumpongeza nahodha huyo na watumishi wenzake wote kwa juhudi walizoonesha katika kuihudumia meli hiyo. Aidha, ujio wa meli hiyo Tanzania umeandika historia mpya ya bandari ya Dar es Salaam. Hatua hii pia imesaidia kuboresha biashara hasa baada ya nchi za Zimbabwe na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo (DRC) kupitishia mizigo yao katika

bandari ya Dar es Salaam, hivyo utumiaji wa meli hizo kubwa utasaidia kupunguza gharama na kuongeza ushawishi kwa nchi jirani kutumia bandari zetu.

83. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Hotuba ya mwaka 2013/2014 nilitoa ahadi ya kutekeleza miradi mbalimbali ili kukabiliana na changamoto zilizoko katika bandari zetu. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuhusu utekelezaji wa miradi ya bandari kama ifuatavyo:

i. Ujenzi wa gati la bandari ya Mafia ulikamilika Septemba, 2013 na kufunguliwa rasmi na Mhe. Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Oktoba, 2013. Vilevile, katika mwaka 2014/2015 Mamlaka imetenga kiasi cha shilingi milioni 400 kwa ajili ya kuweka kivuko cha kupanda na kushuka kwenye vyombo vidogo vidogo kwa kutumia gati lililopo na kuimarisha usalama wa abiria kwa kuziba uwazi uliopo pembezoni mwa gati. Aidha, katika mwaka 2014/2015 Mamlaka imetenga kiasi cha shilingi milioni 500 kwa ajili ya kukarabati na kuboresha gati la Nyamisati (Mkuranga) ili kuhudumia wasafiri wanaokwenda Mafia;
ii. Ujenzi wa gati la bandari ya Kipiri katika Ziwa Tanganyika hadi mwezi Aprili, 2014,

ulikuwa umekamilika kwa zaidi ya asilimia 90 na unatarajiwa kuisha Julai, 2014.
Lakini kazi za ujenzi wa magati ya Karema, Lagosa na Sibwesa (Kalya) katika Ziwa Tanganyika zimetelekezwa na Mkandarasi M/S Modspan. Aidha, kazi za ujenzi wa magati ya Kagunga katika Ziwa Tanganyika na Kiwira katika Ziwa Nyasa zilizokuwa zinatekelezwa na Mkandarasi Cannopy hazijakamilika na Mkandarasi amekimbia eneo la kazi. Serikali imeiagiza Mamlaka ya Bandari kuchukua hatua zifuatazo mapema iwezekanavyo:

- Iwanyang'anye Makandarasi hao kazi hizo na kuzitangaza upya na washindi waanze ujenzi mwezi Agosti, 2014 na kukamilisha kazi mwezi Julai, 2015 chini ya usimamzi wa karibu wa Mamlaka. Kazi hizo zimetangazwa upya tarehe 17 Aprili, 2014;

- Iwashtaki Makandarasi hao kwa Mamlaka ya Ununuzi wa Umma (PPRA), Bodi ya Usajili wa Makandarasi (CRB) ili kuzifutia usajili Kampuni hizo. Kazi hiyo imefanyika;

- Mamlaka iitishe dhamana walizoweka Makandarasi hao (Advance guarantee and Performance Bonds) ili kufidia sehemu ya gharama. Wakati kazi hii inafanyika, imebainika kuwa

Mkandarasi M/S Cannopy aliwasilisha Mamlaka ya Bandari nyaraka za kughushi za dhamana ya malipo ya awali na hivyo kupata kazi hiyo. Mamlaka imeagizwa imfungulie Mkandarasi huyo kesi ya jinai haraka iwezekanavyo na ichunguze misingi ambayo watendaji wake walizipokea dhamana hiyo ya Benki;

Vilevile, katika mwaka 2014/2015 Mamlaka imetenga kiasi cha shilingi milioni 500 kwa ajili ya ujenzi wa gati katika bandari ya Ndumbi katika Ziwa Nyasa ili kurahisisha usafirishaji wa abiria na makaa ya mawe kutoka eneo la Ngaka.

iii. Serikali kupitia Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari inaendelea na mpango wa kujenga Bandari ya Mbegani (Bagamoyo) ili kuongeza uwezo wa kuhudumia shehena inayosafirishwa kutoka ndani na nje ya nchi. Kutokana na umuhimu wa uwepo wa Bandari hii, tarehe 25 Machi, 2013, Serikali ilisaini makubaliano (Framework Agreement) na Serikali ya watu wa China, ili kampuni ya *China Merchant Holdings International Limited* (CMHI) iendeleze eneo la *Special Economic Zone* (SEZ) Bagamoyo ikiwa ni pamoja na ujenzi wa bandari ya Mbegani. Desemba, 2013 Serikali ilisaini makubaliano mengine (Implementation

Agreement) na Februari, 2014 Kampuni ya *China Merchants Holdings International Limited* iliwasilisha andiko la mradi. Serikali ipo katika hatua za mwisho za kukamilisha uchambuzi wa andiko hilo ili kuendelea na hatua zinazofuata ikiwa ni pamoja na kukabidhi eneo la mradi kwa mwekezaji huyo. Kazi ya tathmini ya mali zilizo kwenye eneo husika itakamilika Juni, 2014 na malipo ya fidia yatafanyika katika mwaka wa fedha 2014/2015.

iv. Kuendelea na maandalizi ya kuanza kwa ujenzi wa Bandari za Mwambani (Tanga) na Mtwara, ambapo zabuni zilitangazwa tarehe 27 Machi, 2014 na zitafunguliwa tarehe 26 Juni, 2014. Kazi zinatarajiwa kuanza ifikapo Septemba 2014 na kukamilika Mwishoni mwa mwaka 2016. Aidha, nyaraka za zabuni (Request for Proposal) kwa ajili ya ujenzi wa bandari za Lindi, Kilwa na Rushungi kwa njia ya sanifu jenga endesha na rejesha (DBOT) zilitolewa tarehe 17 Aprili, 2014 na zitafunguliwa tarehe 17 Julai, 2014. Kazi zinatarajiwa kuanza mwezi Novemba, 2014.

v. Maandalizi ya kuanza ujenzi wa magati ya Pangani (Tanga) katika bahari ya Hindi, Ntama na Lushamba katika Ziwa Victoria na Kabwe katika Ziwa Tanganyika yanaendelea, ambapo gati la Pangani Mkandarasi amepatikana ambaye ni *M/S Alpha Logistics* na ataanza kazi mwezi

Juni, 2014 kwa gharama ya shilingi bilioni 2.36 na muda wa utekelezaji ni miezi 12 na hivyo kazi zitakamilika mwezi Julai, 2015. Magati ya Ntama na Lushamba utekelezaji wake utaanza mwezi Juni, 2014 na kiasi cha shilingi bilioni mbili kimetengwa kwa ajili ya kuanza utekelezaji. Kuhusu ujenzi wa gati la Kabwe utekelezaji wake utaanza mwezi Novemba, 2014 ambapo kiasi cha shilingi bilioni moja kimetengwa na Mamlaka ya Bandari kwa ajili ya kuanza utekelezaji wa mradi katika mwaka 2014/2015. Serikali inaitahadharisha Mamlaka ya Bandari kuwa makini katika kutoa kazi kwa makandarasi ili matukio ya ujenzi wa magati ya Kalema, Lagosa na Sabwesa yasijirudie tena;

vi. Mradi wa mfumo wa Usalama Bandarini (Port Intergrated Security System) upo kwenye hatua za mwisho za manunuzi kwa kushirikiana na TMEA;

vii. Ili kuboresha upatikanaji wa takwimu, kuimarisha usalama wa mizigo na bandari, Mamlaka imepanga kuanza utekelezaji wa mradi wa *electronic cargo Tracking system* ambapo zabuni za mradi zimeshaandaliwa na zinatarajiwa kutangazwa mwezi Julai, 2014.

viii. *Scanners* tatu kwa ajili ya ukaguzi wa mizigo zimeagizwa na zinatarajiwa kuwasili Septemba, 2014: na

ix. Ulipaji fidia kwa wakazi wa Kibirizi ili kupisha ujenzi wa gati umeanza na utakamilika kabla ya Juni, 2014.

84. ***Mheshimiwa Spika,*** katika jitihada za Serikali za kusogeza huduma za kibandari karibu na wateja, tarehe 1 Mei, 2014, Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari ilifungua ofisi mjini Lubumbashi nchini DR Congo. Kupitia ofisi hii, wateja walioko DRC hawatalazimika kusafiri kwenda Dar es Salaam wakiwa wamebeba fedha kwa ajili ya kulipia mizigo yao. Badala yake, wataweza kulipia huduma za bandari wakiwa nchini kwao DRC na kupokea mizigo yao kule kule. Aidha katika mwaka wa fedha 2014/15, Mamlaka imepanga kufungua ofisi nyingine katika nchi za Zambia, Burundi na Rwanda. Wizara inawasiliana na Wizara ya Fedha na Mamlaka ya Mapato Tanzania kuona uwezekano wa kuwa na watumishi wa TRA katika ofisi hizo ili kuboresha ufanisi. Vile vile ili kuboresha huduma za forodha (Single Customs Teritory – SCT) kwa nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki, Mamlaka imetenga eneo la ofisi katika jengo la Ex-NASACO katika bandari ya Dar es Salaam kwa ajili ya wafanyakazi kutoka katika nchi za Jumuiya. Taratibu za kubadilishana taarifa kwa njia ya kielektroniki zimeshakamilika ili kuwezesha utekelezaji wa kituo kimoja cha forodha (SCT).

85. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014, nilieleza kuhusu uendelezaji wa kituo cha mizigo cha Kisarawe (Kisarawe Freight Station) ili kuondoa msongamano wa mizigo katika eneo la bandari. Napenda kulitaarifu Bunge hili kuwa mtaalam mwelekezi wa kufanya upembuzi yakinifu na usanifu wa kina wa kuendeleza eneo la Kisarawe amepatikana ambaye ni *Royal Haskoning* wa Uholanzi na anatarajiwa kuanza kazi mwezi Julai, 2014 na kukamilisha mwezi Januari, 2015 kwa gharama ya Shilingi 551,825,767 (Sawa na Euro 248,000) kwa ufadhili wa Benki ya Dunia.

86. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014 niliahidi kuanza ujenzi wa gati Na. 13 na 14. Napenda kutoa taarifa kuwa mradi huu umechelewa kuanza kutokana na sababu kubwa tatu:

(i) Gharama za ujenzi wa gati hizo mbili ya Dola za Marekani milioni 523 (karibu shilingi bilioni 837), bado ni juu mno na inayoendelea kuzua maswali mengi yasiyojibika pale gharama za miradi mingine ya aina hiyo hiyo zinapoangaliwa ambazo ni chini ya nusu ya gharama hiyo ya Dola za Marekani milioni 523;

(ii) Gharama hiyo ya ujenzi ya Dola za Marekani milioni 523 ilifikiwa ili kujenga gati mbili za kisasa (na vifaa vyake) zinazoweza kuhudumia meli kubwa hata za

aina ya *Panamax* zenye urefu wa mita 294.13, upana wa mita 32.31 na kina cha mita 12.04. Lakini mkandarasi CCCC/CHEC hakuwa mkweli kwani aliendelea na mchakato wa usanifu wa awali (hydrographical and topographical surveys) huku akijua kuwa gati namba 13 na 14 zisingeweza kuhudumia meli kubwa za aina hiyo ya *Panamax* kwani kipenyo cha kugeuza meli za ukubwa huo sehemu hiyo hakitoshi, mita 440 tu badala ya 600 ambazo kuzipata lazima tumege mita 160 za ardhi ya jeshi upande wa pili wa bandari. Aidha, gharama za kundoa mabomba ya mafuta chini ya bahari na kuyahamishia sehemu nyingine (pamoja na kituo chake cha KOJ) ili kuruhusu *dredging* ambayo ni lazima ifanyike kuweza kuhudumia meli kubwa zenye kina cha mita 12.04 haikuzingatiwa kwenye gharama za Dola za Marekani milioni 523. Vilevile kwa kuzingatia taratibu za kiusalama katika Bandari na kwa watumiaji bandarini, huduma kama hiyo ya KOJ kuwa katikati ya Magati ya Bandari haiashirii mazingira salama. Hivyo kwa kufumbia macho gharama hizo bayana, kampuni hizi mbili hazina nia njema ya kufanya biashara ya kiungwana.

(iii) Mchakato wa ujenzi wa gati namba 13 na 14 ulisimama mwezi Septemba, 2013

baada ya kampuni hizo mbili za CCCC na CHEC, kuanza kuvutana kuhusu utekelezaji wa mradi huo. CCCC, kampuni mama ya CHEC ambayo ilikuwa imefungiwa (black-listed) na PPRA na hivyo kutakiwa kuwaachia CHEC mradi, haikutaka kuiachia CHEC mradi huo, hivyo ikateua afisa wake na kumpatia vitambulisho vya CHEC na CHEC ikamteua afisa mwingine. Mvutano huo ukapelekea tuwe na watu wawili bandarini wote wakiwa na nguvu za kisheria za kuiwakilisha CHEC. Kitendo hicho kikasababisha *Deed of Novation* iliyoandaliwa na TPA na kuridhiwa na Mwanasheria Mkuu wa Serikali kutosainiwa kati ya Mamlaka na Mkandarasi mpaka sasa.

Kutokana na sababu hizo, Mamlaka ya Bandari inakusudia kuachana na Kampuni za CCCC na CHEC na hivyo kuanza taratibu za kushirikisha Kampuni zingine kutekeleza mradi huu kwa masharti yanayokubalika. Tayari Mwanasheria Mkuu wa Serikali ameombwa ushauri kuhusu suala hili.

Aidha, Benki ya Dunia kupitia *International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)* kwa kushirikiana na DFID na TMEA zimekubali kutoa mkopo wenye masharti nafuu (soft loan) wa asilimia 65 na msaada (grant) wa asilimia 35 kwa ajili ya uendelezaji wa Gati namba 13 na 14,

uboreshwaji wa Gati namba 1 – 7 na uongezaji wa kina cha lango la Bandari ya Dar es Salaam.

Kutokana na nia hiyo ya Benki na Washirika wake, TPA imeandaa Rasimu za Nyaraka za Zabuni (Draft Tender Documents) za utekelezaji wa miradi hii kwa njia ya Usanifu na Ujenzi (design and Build). Nyaraka zimewasilishwa Benki ya Dunia kwa ajili ya kupata kibali. Mradi huu unatarajiwa kuanza mwaka wa fedha 2014/2015.

87. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014, nilitoa taarifa ya kuendelea kutekeleza mradi wa kukarabati bandari za Mwanza na Kigoma. Napenda kulitaarifu Bunge hili kuwa kazi ya kukarabati chelezo (slipway) katika bandari ya Kigoma inaendelea na inatarajiwa kukamilika Agosti, 2014 kwa gharama ya shilingi milioni 200. Aidha, mkandarasi wa kufanya ukarabati wa kreni ya kupakua na kupakia mizigo amepatikana na ataanza kazi Juni, 2014 kwa gharama ya shilingi milioni 592 na kukamilisha ukarabati mwezi Septemba, 2014. Kwa upande wa bandari ya Mwanza mshauri mwelekezi wa kufanya upembuzi yakinifu wa kubainisha mahitaji ya kuendeleza bandari za Mwanza, Bukoba na Kemondo ameshapatikana na ataanza kazi Julai, 2014 na kukamilika mwezi Februari, 2015 kwa gharama ya Shilingi bilioni 1.32 (sawa na Euro 572,000).

88. ***Mheshimiwa Spika*** kutokana na kazi nzuri na ya ufanisi ambayo Mamlaka ya Bandari imefanya ndani ya kipindi kifupi, Mamlaka imeamua kutumia faida iliyopata kuchochea nyenzo za uchukuzi pale zilipolala ili kuijengea Mamlaka mazingira ya kufanya kazi vizuri zaidi na hivyo kuchochea uchumi wa nchi:

(i) Ili kuondoa msongamano wa mizigo bandarini baada ya nchi kadhaa za jirani kuonesha nia ya kupitisha mizigo mingi zaidi katika Bandari ya Dar es Salaam, TPA imeamua kugharamia uundaji upya wa vichwa vitatu vya treni ambavyo vitatumika kuendeshea treni maalumu za mizigo (block trains) kwenda Kigoma kila wiki kuhudumia wafanyabiashara wa DRC, Burundi na wa Kigoma na kuendeshea treni maalumu zingine za mizigo kwenda Mwanza kila wiki kuhudumia wafanyabiashara wa Rwanda kwa kushushia mizigo yao Isaka, Uganda na Mwanza. TPA inatarajia wafanyabiashara wa Kigoma na Mwanza kuchangamkia fursa hii kwa hamasa.

(ii) TPA vilevile inaendelea na mazungumzo na uongozi wa TAZARA ili kutoa huduma za namna hiyohiyo kwa wafanyabiashara wa Zambia, Malawi na Mbeya ambapo vichwa viwili vya treni vinatarajiwa kuundwa upya. TPA inatarajia wafanyabiashara wa Mbeya watachangamkia fursa hii endapo

mazungumzo kati yake na TAZARA yakifanikiwa.

(iii) Ili kuchochea uchukuzi wa majini ambapo bandari zake kwenye maziwa hazina shughuli za kutosha kutokana na uchache wa meli, TPA inaanza mkakati wa kununua meli za abiria na mizigo kwa awamu katika maziwa yote makubwa matatu kwa njia ya ubia. Kwa kuzingatia ratiba ya Serikali ya miradi ya utengenezaji wa meli mpya ambayo inaanzia Ziwa Viktoria na Tanganyika mwaka ujao wa fedha, TPA itaanza mradi wake wa kwanza mwaka wa fedha wa 2014/2015 katika Ziwa Nyasa ambako usafiri wa majini ni wa mashaka. Mamlaka itanunua meli yenye uwezo wa kubeba abiria 200 na tani 100 za mizigo.

89. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuhakiki ujazo wa mafuta yanayoingia nchini, katika mwaka 2014/2015 Mamlaka imepanga kununua na kufunga mita za kupima ujazo wa mafuta (flowmeters) yanayoshushwa melini kwa gharama ya shilingi bilioni 7.4 (sawa na Dola za Kimarekani milioni 4.5), mita hizo zitafungwa katika boya jipya (SPM) la kushushia mafuta lililopo eneo la Kigamboni.

4.0 USAFIRI NA UCHUKUZI KWA NJIA YA ANGA

4.1 Udhibiti wa Usalama wa Usafiri wa Anga

90. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuimarisha na kuboresha huduma za usafiri wa anga, Serikali imeendelea kuzingatia vigezo na kanuni za usalama wa usafiri wa anga kama inavyoshauriwa na Shirika la Kimataifa la Usafiri wa Anga (ICAO). Wizara kupitia Mamlaka ya Usafiri wa Anga imeendelea kusajili ndege nchini kulingana na masharti ya usajili ambapo hadi Aprili, 2014, ndege 23 zilisajiliwa kwa mara ya kwanza hapa nchini. Uingizwaji wa ndege hizi umeendelea kuboresha huduma za usafiri wa anga nchini kwa kiwango kikubwa.

91. ***Mheshimiwa Spika,*** hali ya usalama wa usafiri wa anga katika viwanja vyetu vya ndege iliimarika kutokana na kuongezeka kwa kaguzi katika viwanja hivyo. Katika mwaka 2013/2014, viwanja vya ndege vya Mwanza, Musoma, Bukoba, Kigoma, Tabora, Arusha, Tanga, Lindi, Mtwara, Iringa, Songea, Nachingwea na Kilwa Masoko vilikaguliwa na kupewa leseni za uendeshaji. Lengo la utoaji wa leseni ya uendeshaji ni kuhakikisha kuwa utekelezaji wa sheria na kanuni za kitaifa na kimataifa za uendeshaji wa viwanja vya ndege zinazingatiwa.

92. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Wizara iliimarisha ushirikiano uliopo na wadau mbalimbali kwa lengo la kuboresha usalama katika viwanja vya ndege nchini. Wadau hao ni pamoja na Mamlaka ya Usafiri wa Anga (TCAA), Mamlaka ya Viwanja vya Ndege (TAA), kampuni za ndege, vyombo vya ulinzi na usalama na Kamati ya Usalama wa Usafiri wa Anga (National Civil Aviation Security Committee). Kuimarika kwa ushirikiano huo kuliwezesha kukamatwa kwa vifaa mbalimbali visivyoruhusiwa kubebwa katika ndege, vinavyohatarisha usalama wa ndege na vile vinavyochafua sifa za viwanja vyetu ikiwa ni pamoja na madawa ya kulevya.

93. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014, nililiarifu Bunge lako Tukufu juu ya nia ya Serikali kugombea nafasi ya kuwa mjumbe wa Baraza Kuu katika Mkutano Mkuu wa Shirika la Kimataifa la Usafiri wa Anga (ICAO Assembly) uliofanyika Septemba, 2013. Napenda kuchukua fursa hii kulitaarifu Bunge lako kuwa Tanzania ilishiriki katika mkutano huo na kuchaguliwa kuwa Mjumbe wa Baraza la ICAO baada ya kupata asilimia 83.5 ya kura zilizopigwa. Tunashukuru nchi wanachama wa SADC na marafiki zetu wengine waliotuunga mkono katika kinyang'anyiro hicho.

94. ***Mheshimiwa Spika,*** nia ya Serikali ya kuanzisha Mfuko maalum kwa ajili ya kufadhili

mafunzo ya urubani na uhandisi wa ndege imeendelea kutekelezwa. Serikali iliamua kuanzisha mfuko huu kutokana na ukweli kuwa, nchi yetu ina uhaba wa wataalam hao pamoja na gharama kubwa zinazohitajika katika mafunzo. Katika mwaka 2013/2014, Mfuko ulianza kutumika kwa kufadhili Wanafunzi 5 katika mafunzo ya urubani. Katika mwaka 2014/2015 wanafunzi 10 watafadhiliwa kupitia Mfuko huu. Pamoja na kufadhili mafunzo hayo, Mfuko unakabiliwa na changamoto ya ufinyu wa bajeti kuweza kupeleka wanafunzi wengi mafunzoni. Wizara kwa kushirikiana na Mamlaka ya Usafiri wa Anga inaendelea kutafuta vyanzo vingine vya mapato ili kutunisha fedha za Mfuko huu. Aidha, limejitokeza tatizo kubwa la uhaba wa ajira kwa marubani vijana ambao wamesomeshwa na wazazi wao au wadhamini wengine huku ongezeko la marubani vijana kutoka nje ya nchi likionekana. Serikali inaiagiza TCAA kuhakikisha kuwa utoaji wa leseni kwa marubani kutoka nje ya nchi unaambatana na vibali vya kazi (work pemits) na Chama cha Marubani kishirikishwe katika mchakato wa kutoa vibali hivyo ili kuleta uwiano wa marubani wa ndani na nje wanaofanya kazi nchini. Aidha, TCAA isimamie kikamilifu utekelezaji wa Kanuni za uendeshaji ndege (Civil Aviation Operation of Aircraft Regulation) za mwaka 2012 ili idadi ya marubani katika ndege wakati wowote isiwe chini ya mwongozo wa aina ya ndege husika (aircraft flight manual) na cheti kinachoruhusu ndege

kuruka (Certificate of Airworthiness) kinachotambuliwa na TCAA.

95. ***Mheshimiwa Spika,*** idadi ya abiria wanaosafiri kwenda na kutoka nje ya nchi iliongezeka kutoka abiria 2,010,240 mwaka 2012/2013 hadi kufikia abiria 2,251,469 mwezi Aprili, 2014. Hii ni sawa na ongezeko la abiria kwa asilimia 12. Aidha, abiria wanaosafiri ndani ya nchi waliongezeka kutoka abiria 2,420,922 katika mwaka 2012/2013 hadi kufikia abiria 2,808,270 mwezi Aprili, 2014, sawa na ongezeko la asilimia 16.
Sababu ya ongezeko la abiria wa safari za ndani ya nchi ni pamoja na kukua kwa uchumi, kuongezeka kwa mashirika yanayotoa huduma ya usafiri wa anga, kufunguliwa kwa viwanja vipya kama Songwe - Mbeya, kukarabatiwa kwa viwanja vya Kigoma, Tabora na Arusha pamoja na kukua kwa utalii.

96. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, idadi ya abiria wanaotumia usafiri huu inatarajiwa kufika 5,717,505. Vilevile, idadi ya abiria wa safari za nje inategemewa kuongezeka baada ya kupitia upya na kusaini mikataba ya usafiri wa anga kati ya Tanzania na nchi mbalimbali pamoja na mashirika ya *Fastjet, Mango na Proflight* kuanza safari za kimataifa.

97. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, safari za ndege (aircraft movements)

ziliongezeka kwa asilimia 7.8 kutoka safari 242,745 mwaka 2012/2013 hadi safari 261,763 Aprili, 2014. Kati ya hizo, safari za kimataifa ziliongezeka kutoka safari 40,426 mwaka 2012/2013 hadi kufikia safari 41,235 mwezi Aprili, 2014. Hii ni sawa na ongezeko la asilimia 2. Safari za ndani ya nchi pia ziliongezeka kutoka safari 202,319 mwaka 2012/2013 hadi kufikia 220,528 mwezi Aprili, 2014. Hili ni ongezeko la asilimia 9. Kuongezeka kwa safari za ndege kwa kiasi kikubwa kulichangiwa na mashirika kama *Fast* Jet na *Tropical Air* kuanza safari katika Kiwanja cha ndege cha Songwe na viwanja vya ndege vya Kigoma na Tabora kufunguliwa baada ya ukarabati.

98. ***Mheshimiwa Spika,*** utoaji wa huduma za kusafirisha mizigo katika viwanja mbalimbali vya ndege nchini umeendelea kukua. Hadi Aprili, 2014, mizigo ya kwenda na kutoka nchini ilifikia tani 28,460.2 kutoka tani 27,631.23 zilizosafirishwa mwaka 2012/2013. Hii ni sawa na ongezeko la asilimia 3. Ongezeko hili lilichangiwa na mashirika mbalimbali ya kimataifa kama *Qatar Airways* na *Turkish Airlines* kuanza kutoa huduma za kusafirisha mizigo katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro.

99. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014, niliahidi kuboresha mikataba ya usafiri wa anga (Bilateral Air

Services Agreements - BASA) kati ya Tanzania na nchi mbalimbali na kuanzisha mikataba mipya ili kukidhi mahitaji ya soko na kurahisisha usafiri katika sekta hii muhimu. Mikataba iliyopitiwa upya ni ile ya Tanzania na nchi za Qatar, Saudi Arabia, Seychelles, Swaziland, Yemen, Zimbabwe na nchi za Scandinavia (Norway, Sweden na Denmark). Aidha, tulianzisha mikataba mipya na nchi za Singapore, Brazil na Iceland. Mkataba kati ya Tanzania na Singapore ulisainiwa Septemba, 2013. Mikataba kati ya Tanzania na nchi za Brazil na Iceland inasubiri kusainiwa na majadiliano ya kuanzisha mikataba mipya baina ya Tanzania na nchi ya Canada na Australia yanaendelea. Katika mwaka 2014/2015, Tanzania inatarajia kuingia mikataba mipya ya usafiri wa anga au kupitia upya mikataba iliyopo na nchi za Australia, Italia, Sudan ya Kusini na Mauritius.

100. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi Aprili, 2014, Tanzania ilikuwa imeingia makubaliano ya BASA na nchi 52 ikilinganishwa na nchi 48 zilizokuwa zimesaini mkataba huo Aprili, 2013. Kati ya mikataba hiyo, mikataba 21 ndiyo ambayo kampuni au mashirika yake ya ndege yanatoa huduma kati ya Tanzania na nchi husika. Aidha, hadi Aprili, 2014, mashirika ya ndege ya ndani na nje yanayotoa huduma nchini kwa utaratibu wa BASA yalifikia 25 ambapo safari za

ndege kati ya nchi hizo na Tanzania zilikuwa 175.

101. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, jumla ya kampuni mpya 17 za usafiri wa ndege ziliidhinishwa na Mamlaka ya Usafiri wa Anga ili kutoa huduma ndani na nje ya nchi. Hata hivyo, kampuni nne kati ya hizo zinatoa huduma kwa kutumia vibali vya muda mfupi. Aidha, jumla ya kampuni mpya za ndege tano zinatoa huduma ya usafiri wa anga za ratiba (scheduled air services) na zisizo za ratiba (non-scheduled air services). Hii inafanya jumla ya kampuni za ndege zinazotoa huduma nchini kufikia 55 kutoka kampuni 44 zilizokuwa zinatoa huduma katika mwaka 2012/2013. Hili ni ongezeko la asilimia 25.

102. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na majukumu ya kudhibiti na kusimamia shughuli na taratibu za usafiri wa anga nchini, Mamlaka ya Usafiri wa Anga pia hutoa huduma za uongozaji wa ndege katika anga lote la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Kutokana na mwingiliano wa majukumu ya kudhibiti na kutoa huduma, katika mwaka 2014/2015, Wizara itaangalia uwezekano wa kutenganisha majukumu ya udhibiti na utoaji huduma ya uongozaji wa ndege ili majukumu haya mawili yasikae chini ya Mamlaka moja. Tutatekeleza hili kwa kuzingatia Sera ya Taifa ya Uchukuzi ya mwaka 2003. Sera za kuboresha utendaji wa

taasisi za Umma pamoja na Mikataba tuliyoingia na Shirika la Kimataifa la Usafiri wa Anga. Naliomba Bunge lako Tukufu mara litakapoona hoja hiyo inawasilishwa liiunge mkono, kwani kutenganisha majukumu ya Taasisi za Umma ndiyo matakwa ya utawala bora.

103. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea na jitihada za kuhakikisha kuwa huduma za usafiri wa anga zinaboreshwa na kuendelea kuzingatia kanuni na taratibu za usalama wa usafiri wa anga. Hali hii inajidhihirisha kutokana na kupungua kwa ajali za ndege ambapo katika mwaka 2013/2014 kulitokea ajali mbili (2) za ndege, ikiwa ni sawa na ajali 1.9 katika kila miruko 100,000 ya ndege, ikilinganishwa na ajali 3 zilizotokea katika mwaka 2012/2013. Aidha, kulikuwa na matukio kumi (10) ya ajali, ambayo ni sawa na matukio 9.8 katika kila miruko 100,000 ya ndege. Mamlaka ya Usafiri wa Anga inaendelea kuimarisha udhibiti wa usafiri wa anga, kampuni za ndege, waendeshaji wa viwanja vya ndege na marubani ili kuendelea kupunguza ajali. Mamlaka pia inaendelea kushirikiana na Mkaguzi Mkuu wa ajali ili kupitia taarifa za ajali na kuzifanyia tathmini kwa lengo la kujadili mbinu mpya ya kupunguza na kudhibiti ongezeko la ajali.

104. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014, Wizara ilitoa ahadi ya kukamilisha mifumo na ramani ya taratibu za

utuaji wa ndege kwa matumizi ya marubani (Instrument Approach Procedure) kwa ajili ya viwanja vya ndege vya Arusha na Songwe. Napenda kutoa taarifa kuwa kazi ya kuandaa mfumo na ramani hizo katika uwanja wa ndege wa Songwe ilikamilika na kampuni ya *Fastjet* ilipewa ramani hizo kwa majaribio. Matumizi rasmi ya ramani hizo yaliidhinishwa Machi, 2014. Kwa upande wa kiwanja cha ndege cha Arusha, kazi hiyo ilisimama kutokana na ukarabati unaoendelea. Baada ya kazi ya ukarabati kukamilika, kiwanja hiki kitafanyiwa upimaji upya. Aidha, Wizara kupitia Mamlaka ya Usafiri wa Anga inaendelea kukamilisha mifumo ya ramani za utuaji ndege kwa ajili ya matumizi ya marubani katika viwanja vya ndege vya Zanzibar na Mwanza.

105. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuimarisha usalama wa usafiri wa anga, katika mwaka wa fedha 2014/2015, Wizara imetenga shilingi bilioni 11.14 kwa ajili ya kununua rada mbili (2) za kuongozea ndege za kiraia. Hivi sasa Wizara imeanza mazungumzo na Shirika la Kimataifa la Usafiri wa Anga (ICAO) ili kuweza kupata rada hizo kutoka kwa watengenezaji. Vilevile, Mamlaka ya Usafiri wa Anga imeanza kutumia mitambo ya satelaiti iitwayo *Automatic Dependent Surveillance – Broadcast (ADS-B)* ili kuimarisha usalama wa usafiri wa anga wakati wa uongozaji wa ndege. Aidha, Mamlaka ilisaini mkataba na kampuni ya *COMSOFT GmbH* ya

Ujerumani ili kuendelea na ufungaji wa satelaiti hizo katika nusu ya nchi yetu upande wa mashariki hadi juu ya bahari ya Hindi. Awamu ya kwanza ya ufungaji wa satelaiti hizo itakayogharimu shilingi bilioni 1.995 inatarajiwa kukamilika Novemba, 2014. Zabuni kwa ajili ya kufunga satelaiti hizo katika awamu ya pili itakayohusu nusu ya pili ya nchi iliyobakia ya maeneo ya magharibi wa nchi yetu hadi juu ya Ziwa Tanganyika ilifunguliwa Aprili, 2014. Kazi ya uchambuzi wa zabuni hizo inaendelea.

106. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Hotuba ya mwaka 2013/2014 Wizara litoa ahadi ya kufunga redio za mawasiliano na mitambo ya kuongoza ndege zinazotua (Non Directional Beacon - NDB) katika eneo la Iwambi, Mbeya. Napenda kueleza kuwa ufungaji wa redio na mitambo hiyo ulikamilika Machi, 2014. Kazi ya kufunga mitambo ya kuboresha mawasiliano kati ya waongoza ndege na marubani wakiwa angani (VHF area cover relay station) huko Mnyusi, Tanga ilianza Septemba, 2013 na inatarajiwa kukamilika Julai, 2014. Mtambo huu utaimarisha mawasiliano kati ya muongoza ndege na rubani akiwa angani katika kanda ya Mashariki na juu ya eneo la Bahari ya Hindi. Aidha, ufungaji wa mitambo hii umeboresha mawasiliano kati ya waongoza ndege na marubani kutoka kiwango cha asilimia 95 katika mwaka 2012/2013 hadi asilimia 100 katika mwaka 2013/2014. Katika mwaka 2014/2015,

kituo kama hicho kitajengwa Mafinga, Iringa ili kuboresha mawasiliano baina ya mwongoza ndege na rubani katika Ukanda wa kusini.

107. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, nilieleza juu ya Wizara kuendelea kuboresha mtandao wa utoaji na upashanaji habari wa safari za ndege. Mradi huu ulihusu kuhama kutoka katika mfumo wa sasa wa analojia katika kuunganisha viwanja vya ndege (aeronautical Fixed Telecommunication Network– AFTN) kwenda mfumo wa digitali wa mawasiliano (ATS Message Handling System - AMHS). Napenda kutoa taarifa kuwa mkataba wa kuunganisha viwanja vya ndege katika mfumo wa digitali wa mawasiliano ulioanza Mei, 2013 unatarajiwa kukamilika Septemba, 2014 kwa gharama ya shilingi bilioni 2.21 (sawa na Euro 959,490).

108. ***Mheshimiwa Spika,*** kazi zitakazotekelezwa katika mwaka 2014/2015 ni pamoja na kuendelea kutoa huduma za kuongoza ndege katika anga lote la Tanzania kupitia viwanja vya ndege kumi na nne (14); kukamilisha mradi wa kubainisha alama za viwanja vya ndege vya Arusha, Kigoma, Mafia, Lindi, na Tabora kwa kutumia mfumo wa satelaiti; kukamilisha kazi ya ubadilishaji wa mfumo wa mawasiliano kutoka mfumo unaotumika sasa wa kutumia vituo katika viwanja vya ndege kwenda mfumo wa digitali wa

mawasiliano na kukamilisha mfumo mpya na wa kisasa wa teknolojia ya ufuatiliaji safari za ndege.

4.2 Huduma za Viwanja vya Ndege

109. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara kupitia Mamlaka ya Viwanja vya Ndege imeendelea kuboresha miundombinu na huduma za viwanja vya ndege nchini ili kuwezesha ndege kubwa na ndogo kutua na kuruka kwa usalama. Uboreshaji huo unalenga kuviwezesha viwanja vya ndege nchini kutumika kwa majira yote ya mwaka na kuvutia mashirika mengi zaidi ya ndege nchini ili kuongeza ushindani na hivyo kupunguza gharama za usafiri wa Anga.

110. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014, nilitoa taarifa ya kuanza ujenzi wa jengo la tatu la abiria (Terminal III) katika Kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere (JNIA). Napenda kutoa taarifa kuwa ujenzi huo ulianza rasmi Januari, 2014 baada ya kukamilika kwa kazi ya kufanya usanifu wa kina. Aidha, tarehe 24 Aprili, 2014 Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. Jakaya M. Kikwete aliweka jiwe la msingi kuashiria kuanza kwa awamu ya kwanza ya ujenzi wa jengo la tatu la abiria. Mradi huu ambao ni mkubwa katika historia ya usafiri wa anga nchini unatekelezwa kwa awamu mbili. Awamu ya kwanza itahusu ujenzi wa jengo

lenye uwezo wa kuhudumia abiria milioni 3.5 kwa mwaka kwa gharama ya shilingi bilioni 293. Awamu hii inatarajiwa kukamilika Oktoba, 2015.

111. ***Mheshimiwa Spika,*** awamu ya pili ya ujenzi wa jengo la tatu la abiria inatarajiwa kuanza mara baada ya kukamilika kwa ujenzi wa awamu ya kwanza. Ujenzi wa awamu ya pili utakaogharimu shilingi bilioni 225 kutaongeza uwezo wa jengo hadi kuhudumia abiria milioni 6 kwa mwaka na hivyo JNIA kuwa na uwezo wa kuhudumia abiria milioni 7.2 kwa mwaka. Mradi huu utakuwa na maegesho ya ndege za aina zote ikiwemo ndege kubwa kuliko zote aina ya Airbus 380 (A380).

112. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014 nilitoa taarifa ya Kiwanja cha ndege cha Songwe kuanza kutoa huduma ya usafiri wa anga. Kiwanja hiki kimekuwa kikikabiliwa na changamoto ya kukosekana kwa huduma ya mafuta ya ndege.. Wizara kupitia Mamlaka ya Viwanja vya Ndege imempata mkandarasi wa kutoa huduma za mafuta na sasa anaendelea na maandalizi ya kuanza kutoa huduma hiyo. Aidha, kazi za ujenzi wa maegesho ya ndege na jengo la abiria zinaendelea na zitakamalika Desemba, 2014.

113. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014 nilieleza juu ya kuendelea na kazi za uboreshaji na upanuzi wa viwanja vya ndege vya

Tabora na Kigoma. Napenda kulitaarifu Bunge hili kuwa awamu ya kwanza inayohusu uboreshaji na upanuzi wa viwanja vya ndege vya Kigoma na Tabora ulikamilika Juni, 2013. Aidha, tarehe 24 Julai, 2013, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mheshimiwa Dkt. Jakaya M. Kikwete aliweka jiwe la msingi kuashiria kukamilika kwa kazi za awamu ya kwanza ya uboreshaji na upanuzi wa kiwanja cha ndege cha Tabora. Zabuni kwa ajili ya kuwapata makandarasi na wahandisi washauri kwa ajili ya utekelezaji wa awamu ya pili ya ukarabati wa viwanja hivi chini ya ufadhili wa Benki ya Dunia zilifunguliwa Mei, 2014. Kazi za awamu ya pili zitahusisha ujenzi wa jengo la abiria, maegesho ya magari, barabara ya kuingia kiwanjani na upanuzi wa maegesho ya ndege. Kukamilika kwa awamu ya pili kutawezesha viwanja hivyo kuwa vya kisasa na kutumika kwa saa 24.

114. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka 2013/2014 niliahidi kukamilisha ukarabati wa kiwanja cha ndege cha Mafia kwa kiwango cha lami. Napenda kutoa taarifa kuwa ukarabati wa kiwanja hiki uliogharamiwa kwa pamoja kati ya Serikali ya Tanzania na Serikali ya Marekani kupitia Shirika la Changamoto za Milenia (MCC) ulikamilika na kufunguliwa rasmi na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mheshimiwa Dkt. Jakaya M. Kikwete Oktoba, 2013. Aidha, katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga

Shilingi bilioni 1.05 kwa ajili ya kuanza ujenzi wa jengo jipya la abiria, maegesho ya magari, ukarabati wa barabara ya kuingia na kutoka kiwanjani pamoja na kituo cha umeme.

115. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka 2013/2014 Bunge lako Tukufu liliidhinisha fedha kwa ajili ya kukamilisha ukarabati wa Kiwanja cha ndege cha Bukoba. Napenda kutoa taarifa kuwa kazi za ukarabati na upanuzi wa kiwanja hiki kwa kiwango cha lami zinaendelea na zinatarajiwa kukamilika Septemba, 2014. Aidha, tarehe 24 Julai, 2013, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete aliweka jiwe la msingi kuashiria kuanza kwa ujenzi wa Kiwanja hiki. Kazi zilizokamilika ni pamoja na ujenzi wa barabara ya kuruka na kutua ndege, barabara za viungio na maegesho ya ndege kwa kiwango cha lami.

116. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Hotuba ya mwaka 2013/2014 niliahidi kufanya upembuzi yakinifu na usanifu wa kina kwa viwanja kumi na moja (11) vya Iringa, Kilwa Masoko, Lake Manyara, Moshi, Musoma, Lindi, Njombe, Songea, Singida, Bariadi (Mkoani Simiyu) na Tanga. Napenda kutoa taarifa kuwa, tayari Mhandisi Mshauri ameanza kazi hiyo Aprili, 2014 na inatarajiwa kukamilika Februari, 2015.

117. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Bunge lako Tukufu liliidhinisha fedha kwa ajili ya kuboresha kiwanja cha ndege cha Mwanza; kukarabati viwanja vya ndege vya Shinyanga na Sumbawanga pamoja na upanuzi wa kiwanja cha ndege cha Mtwara. Napenda kutoa taarifa kuwa:

i. Kazi zinazoendelea katika kiwanja cha ndege cha Mwanza ni pamoja na kuchimba eneo la kurefusha barabara ya kuruka na kutua ndege, ujenzi wa nguzo za jengo la mizigo na jengo la kuongozea ndege, na ujenzi wa kalavati la kutolea maji ya mvua kutoka upande mmoja wa barabara ya kutua na kuruka ndege kwenda upande mwingine;

ii. Makabrasha ya zabuni kwa ajili ya kuwapata makandarasi wa kazi za ukarabati na upanuzi wa viwanja vya ndege vya Shinyanga na Sumbawanga kwa kiwango cha lami yamekamilika. Zabuni za kuwapata Makandarasi hao zinatarajiwa kutangazwa Juni, 2014. Aidha, taratibu za kumpata mhandisi mshauri kwa ajili ya kufanya usanifu wa majengo ya abiria katika viwanja hivyo zinaendelea; na

iii. Kazi ya kufanya upembuzi yakinifu wa ujenzi wa kiwanja cha ndege cha Mtwara unaendelea na unatarajiwa kukamilika Julai, 2014. Aidha, kazi ya ukarabati wa muda katika barabara ya kuruka na kutua ndege ili kuwezesha kiwanja kitumike

katika msimu mzima wa mwaka ilikamilika Novemba, 2013.

118. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kuhakikisha kuwa kiwanja cha Ndege cha Arusha kinakuwa na uwezo wa kuhudumia ndege za kubeba hadi abiria 70 ili kiendelee kuchangia katika uboreshaji na ukuaji wa sekta ya utalii nchini. Katika mkakati wa kukifanya kiwanja cha ndege cha Arusha kuwa katika viwango vya kimataifa, Machi 2014, Mamlaka ilifungua zabuni ya kumpata Mhandisi Mshauri wa kufanya marejeo ya usanifu wa miundombinu ya kiwanja pamoja na kuandaa makabrasha ya zabuni kwa ajili ya kumpata Mkandarasi. Aidha, zabuni kwa ajili ya kumpata Mkandarasi wa kazi ya kurefusha barabara ya kuruka na kutua ndege kwa urefu wa mita 200 itatangazwa Juni, 2014.

119. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali imeendelea kuimarisha na kuboresha ulinzi na usalama katika viwanja vya ndege nchini hasa baada ya kushamiri kwa matukio ya usafirishaji wa madawa ya kulevya kupitia viwanja vyetu vya ndege. Ili kufanikisha azma hiyo, katika mwaka 2013/2014, Serikali kupitia Mamlaka ya Viwanja vya Ndege ilipata msaada wa vifaa vya kisasa vya utambuzi wa milipuko (Explosive Trace Detectors) kutoka Serikali ya Uingereza na Mamlaka imenunua mashine za kisasa za ukaguzi wa mizigo zenye uwezo wa kutambua

madawa ya kulevya (Rapscan X-ray machines 600 series). Vifaa hivyo vilisimikwa katika kiwanja cha ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere. Serikali inaendelea na taratibu za kufunga vifaa kama hivyo katika viwanja vya ndege vya Kilimanjaro, Mwanza, Songwe na Arusha.

120. ***Mheshimiwa Spika,*** Mamlaka ya Viwanja vya Ndege imeendelea kununua vifaa mbalimbali ili kuimarisha usalama wa viwanja vya ndege kwa kuzingatia viwango vya kimataifa. Katika mwaka 2013/2014, mashine maalum za ukaguzi wa abiria na mizigo (x–ray machines) zilinunuliwa na kufungwa katika viwanja vya ndege vya Mwanza, Tanga, Mpanda na Arusha. Aidha, programu ya usalama katika viwanja vya ndege vya Songwe, Mtwara, Lindi, Nachingwea, Arusha, Manyara, Kilwa Masoko, Mafia, Iringa, Dodoma, Songea na Tanga zilikamilika. Programu hiyo pamoja na masuala mengine pia ilihusisha mafunzo ya usalama kwa wafanyakazi wa viwanja vyote vya ndege vinavyoendeshwa na Mamlaka. Lengo la programu hii ni kuinua kiwango cha usalama wa viwanja vya ndege na watumishi walioko katika viwanja hivyo kwa ajili ya kukabiliana na changamoto zinazotokana na mabadiliko ya kiuchumi, kijamii, kisayansi na kisiasa Duniani.

121. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na mafanikio hayo, TAA imeendelea kukabiliwa na changamoto zifuatazo:

i. Ufinyu wa bajeti kwa ajili ya kutekeleza uboreshaji wa huduma na miundombinu ya viwanja vya ndege;
ii. Viwanja vya ndege kutumika chini ya saa 24 kutokana ukosefu wa taa za kuongoza ndege usiku na hivyo kufanya mashirika ya ndege kutotumia ndege zao kwa ufanisi; na
iii. Gharama kubwa za kulipa fidia kwa wamiliki wa maeneo yaliyotwaliwa kwa ajili ya ujenzi wa viwanja vipya vya ndege au upanuzi wa viwanja vya ndege vilivyopo.

122. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, Mamlaka ya Viwanja vya Ndege imepanga kutekeleza kazi zifuatazo:

i. Kuendelea na ujenzi wa jengo jipya la abiria (Terminal III) pamoja na miundombinu yake katika kiwanja cha JNIA. Shilingi bilioni 44 zimetengwa kwa ajili ya kuendelea na ujenzi;
ii. Kukamilisha ujenzi wa maegesho ya ndege na jengo kubwa la abiria, kuendelea na ujenzi wa uzio wa usalama na kusimika taa na mifumo ya kuongozea ndege katika kiwanja cha Ndege cha Songwe (Mbeya) ambapo Shilingi bilioni 9.05 zimetengwa;

iii. Kuendelea na ukarabati wa kiwanja cha ndege cha Mwanza. Serikali imetenga shilingi bilioni 12.05 kwa ajili ya kazi hiyo;

iv. Kukamilisha ukarabati wa Kiwanja cha ndege cha Bukoba na kulipa fidia kwa wakazi waliobaki. Shilingi bilioni 3.33 zimetengwa;

v. Kuendelea na ukarabati na upanuzi wa Kiwanja cha ndege cha Kigoma katika kiwango cha lami ambapo Serikali imetenga shilingi bilioni 4.05 ili kukamilisha kazi hii;

vi. Kuendelea na ukarabati na upanuzi wa Kiwanja cha ndege cha Tabora ambapo Shilingi bilioni 12.87 zimetengwa kwa kazi hii;

vii. Kuanza ukarabati na upanuzi wa kiwanja cha ndege cha Shinyanga kwa kiwango cha lami ambapo Shilingi bilioni 12.07 zimetengwa;

viii. Kuanza ukarabati na upanuzi wa kiwanja cha ndege cha Sumbawanga kwa kiwango cha lami ambapo Shilingi bilioni 11.75 zimetengwa;

ix. Kufanya kazi ya usanifu wa kina wa ujenzi wa Kiwanja kipya cha Ndege cha Msalato katika kiwango cha lami ambapo Serikali imetenga shilingi bilioni 1.1 kwa ajili ya kazi hiyo.

x. Kufanya matengenezo ya kiwanja cha ndege cha Mtwara. Katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga Shilingi

bilioni 2.1 kwa ajili ya kufanya ukarabati wa barabara ya kuruka na kutua ndege; na

xi. Kuendelea na taratibu za upimaji na upatikanaji wa hati miliki ya ardhi kwa maeneo ya viwanja vipya vya ndege vya Bagamoyo (Pwani), Isaka (Shinyanga), Kisumba (Rukwa), Msalato (Dodoma), Ngungungu (Manyara), Omukajunguti (Kagera), Bariadi (Simiyu) na Nyansururа (Mara).

123. ***Mheshimiwa Spika,*** Katika mwaka 2014/2015, miradi mingine itakayotekelezwa ni pamoja na kukamilisha ufungaji wa majenereta mapya, kuweka madaraja mapya ya kupandia na kushuka abiria (aerobridges) katika kiwanja cha ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere na kuboresha mitambo na mifumo ya kufuatilia mienendo ya shughuli za usalama na uendeshaji wa kiwanja (CCTV) katika kiwanja cha ndege cha Kimataifa cha Julius Nyerere, Mwanza na Arusha.

124. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali imeendelea kusimamia uendeshaji wa shughuli za Kiwanja cha ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro ili kuhakikisha kinakuwa bora na kuchangia katika ukuaji wa biashara za maua, mbogamboga, matunda na utalii. Katika ufanikishaji wa azma hii, tarehe 19 Februari, 2014 Serikali za Tanzania na Uholanzi zilitiliana saini ya msaada wa Shilingi bilioni 34.5 (sawa na

Euro milioni 15) kwa ajili ya ukarabati wa Kiwanja hiki. Kazi zitakazotekelezwa ni pamoja na ukarabati na upanuzi wa maegesho ya ndege, njia za viungio, jengo la abiria, njia ya kuruka na kutua ndege na ujenzi wa mfumo mpya wa maji taka. Aidha, Serikali inaendelea kutafuta fedha kiasi cha Shilingi bilioni 47.15 (sawa na Euro milioni 20.5) kwa ajili ya kuendelea na awamu ya pili ya ukarabati wa KIA. Mradi huu utakapokamilika utaongeza uwezo wa KIA kuhudumia ndege nyingi, kwa ufanisi mkubwa na usalama zaidi.

125. ***Mheshimiwa Spika,*** kazi zitakazotekelezwa katika mwaka 2014/2015 ni pamoja na kuanza ukarabati na upanuzi wa maegesho ya ndege, ukarabati wa njia za viungio, ukarabati wa jengo la abiria, ukarabati wa sehemu ya njia ya kurukia na kutua ndege na ujenzi wa mfumo mpya wa maji taka; kuhakiki eneo la mipaka ya Kiwanja ili kuwaondoa wavamizi na kuendelea kujenga uwezo wa kitaasisi.

4.3 Huduma za Usafiri wa Ndege

126. ***Mheshimiwa Spika,*** Serikali imeendelea kusaidia Kampuni ya Ndege Tanzania (ATCL) ili iweze kuboresha huduma zake na kujiendesha kibiashara. ATCL imeendelea kutoa huduma ya kusafirisha abiria katika viwanja vya ndege vya Dar es Salaam,

Mtwara, Kigoma na Hahaya-Comoro kwa kutumia ndege yake aina ya Dash 8 Q300. Aidha, kuwasili kwa ndege ya kukodi aina ya CRJ-200 yenye uwezo wa kubeba abiria 50 mwezi Machi, 2014 ni kwa lengo la kuendelea kutekeleza mkakati madhubuti wa kuimarisha na kuboresha huduma za ATCL ikiwa ni pamoja na kuanzisha safari mpya za ndege. Vilevile, katika mwaka 2013/2014, Serikali iliendelea na mpango wake wa kusafisha mezania ya ATCL ili Kampuni hiyo iweze kukopesheka na kumiliki mali (kama vile ndege mpya) bila mashaka ya mali hizo kukamatwa kutokana na madeni na kuiwezesha ATCL kuvutia wabia wakubwa katika sekta ya anga.

127. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hotuba ya mwaka 2013/2014, niliahidi kuanza kutoa huduma ya usafari wa ndege katika maeneo ya Afrika Kusini, Bunjumbura, Mombasa na Songwe pamoja na kurejesha safari za Mwanza, Tabora, Arusha na Zanzibar. Ninapenda kutoa taarifa kuwa, huduma za safari za ndege katika vituo vya Bujumbura, Songwe, Tabora, Mwanza, Arusha na Zanzibar zinapatikana. ATCL inatarajia kununua ndege nyingine mbili zenye uwezo wa kubeba abiria zaidi ya 50 kila moja kwa ajili ya kuboresha huduma za usafiri wa anga ndani ya nchi. Ujio wa ndege hizi utaimarisha utendaji na kuongeza mapato ya ATCL.

128. ***Mheshimiwa Spika,*** katika juhudi za kujitegemea, katika mwaka 2013/2014 ATCL imeendelea kuimarisha huduma zake katika viwanja vya ndege vya JNIA na Mwanza kwa kununua mitambo na vifaa mbalimbali vya kupakia na kupakua mizigo. Hatua hii iliwezesha ATCL kuokoa shilingi milioni 73.9. Aidha, katika kipindi cha Julai, 2013 hadi Machi, 2014, ATCL ilisafirisha abiria 35,001 walioingiza mapato ya shilingi bilioni 7.7 kwa kutumia ndege yake moja aina ya Dash 8 ikilinganishwa na abiria 24,530 walioingiza shilingi bilioni 2.9 katika kipindi kama hicho mwaka 2012/2013 kwa kutumia ndege aina ya Boeing-737. Utendaji huu ulisababisha mapato ya kampuni kuongezeka zaidi ya mara mbili katika mwaka 2013/2014 ikilinganishwa na mwaka 2012/2013.

129. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, niliahadi kurejesha uanachama katika Chama cha Usafirishaji wa Anga Kimataifa (IATA) na kununua ndege moja. Ili kukamilisha utekelezaji wa ahadi hii, kazi ya uhakiki wa madeni haya imekamilika. Hatua inayofuata ni ulipaji ambao ni sehemu ya kusafisha mizania ya ATCL na hivyo kuiwezesha Kampuni kuanza kutekeleza mpango-biashara ambao utaiwezesha ATCL siyo tu kurudishiwa uanachama wa IATA, bali pia kununua ndege na kuvutia wawekezaji.

130. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga Shilingi bilioni 2 ili kuboresha utendaji wa ATCL. Kazi nyingine zitakazotekelezwa ni pamoja na ATCL kupanua wigo wake wa kutoa huduma za uwanjani (ground handling) kwa ndege za kampuni nyingine; kufufua ukumbi wake wa kupumzika abiria ulioko JNIA (Business Class Lounge) na kuanzisha huduma za kusafirisha abiria kutoka uwanja wa ndege (Airport Shuttle Bus Services).

131. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kuisimamia Wakala wa Ndege za Serikali (TGFA) ili iweze kutoa huduma za usafiri wa anga kwa Viongozi Wakuu wa Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (SMT) na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar (SMZ). Aidha, Serikali kupitia Wakala iliendelea kuhakikisha kuwa ndege zake nne, yaani Fokker 28, Gulfstream 550, Fokker 50 na Piper Navajo ziko salama ili kuhudumia viongozi wakuu wa Kitaifa. Ili kuweza kumudu majukumu ya kutoa usafiri wa anga uliosalama kwa viongozi wa kitaifa, katika mwaka 2013/2014, Wakala uliajiri wafanyakazi wanne. Aidha, marubani 10 na wahandisi 16 walipatiwa mafunzo ya kuhuisha leseni zao za kuhudumia ndege na Mhandisi mmoja anatarajiwa kumaliza mafunzo nchini Ethiopia Juni, 2015.

132. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na mafanikio yaliyopatikana, Wakala ulikabiliwa na

changamoto mbalimbali. Changamoto hizo ni pamoja na uchakavu wa ndege na mabadiliko ya teknolojia. Ili kukabiliana na changamoto hizo, Wakala umeendelea kuzifanyia matengenezo ndege zake kulingana na ratiba pamoja na kuendelea kuwapeleka mafunzoni watumishi wake. Aidha, katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga Shilingi bilioni 9.0 kwa ajili ya kufanya matengenezo ya ndege nne za Serikali, kununua vipuri mbalimbali kwa ajili ya ndege hizo na kukarabati Hanga la Wakala wa Ndege za Serikali.

5.0 HUDUMA ZA HALI YA HEWA

133. ***Mheshimiwa Spika,*** Mamlaka ya Hali ya Hewa imeendelea kutekeleza majukumu yake ya kuhakiki na kuratibu utoaji wa huduma za hali ya hewa pamoja na kutoa tahadhari dhidi ya matukio ya hali mbaya ya hewa ili kuongeza mchango wa sekta hii katika kuendeleza sekta nyingine za kiuchumi na kijamii na kupunguza athari zitokanazo na mabadiliko ya hali ya hewa na tabianchi.

134. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Wizara ilipanga kukamilisha malipo ya kuunda na kufunga Rada ya hali ya hewa mkoani Mwanza. Napenda kutoa taarifa kuwa kazi ya ufungaji wa Rada hii imeanza na inatarajiwa kukamilika Juni, 2014. Rada hii ni muhimu kwani itasaidia katika shughuli za

kiuchumi zinazofanyika katika Ziwa Victoria na kutoa tahadhari juu ya matukio ya hali mbaya ya hewa.

135. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014 nililiarifu Bunge lako Tukufu juu ya mpango wa kununua mitambo 11 ya kupima hali ya hewa inayojiendesha yenyewe. Napenda kueleza kuwa Wizara kupitia Mamlaka ya Hali ya Hewa ilifunga mitambo 11 ya kupima hali ya hewa inayojiendesha yenyewe katika sehemu mbalimbali nchini. Aidha, ofisi ya utoaji wa huduma za hali ya hewa kwa watumiaji wa Bahari ya Hindi katika Bandari ya Zanzibar ilianzishwa na maandalizi ya kuanzisha ofisi za kutoa huduma za hali ya hewa katika Bandari za Mwanza, Kigoma na Itungi yanatarajiwa kukamilika Julai, 2014. Mamlaka pia iliboresha studio ya kuandaa taarifa za hali ya hewa iliyoko Dar es Salaam kwa kufunga vifaa vya kisasa.

136. ***Mheshimiwa Spika,*** kazi nyingine zilizotekelezwa na Mamlaka ya Hali ya Hewa katika mwaka 2013/2014 ni kama ifuatavyo:

i. Kukamilisha ukarabati wa vituo vya hali ya hewa vya Dodoma, Tabora, Mlingano pamoja na ofisi ya Hali ya Hewa iliyoko Kiwanja cha JNIA;
ii. Kununua magari sita (6) na vitendea kazi vingine kwa ajili ya vituo vya hali ya hewa vya Zanzibar, JNIA, Songwe na Mwanza;

iii. Kazi ya kufanya upembuzi yakinifu wa ujenzi wa Kituo Kikuu cha Utabiri wa Hali ya Hewa (central forecasting office) ilikamilika Machi, 2014. Aidha, kazi ya kufanya usanifu wa Michoro ya jengo hilo kwa ajili ya kuanza ujenzi inatarajiwa kukamilika Juni, 2014;

iv. Kuendelea kutoa utabiri wa hali ya hewa kupitia magazeti matano, radio 23, luninga sita na Kampuni za simu za Tigo na Vodacom na mitandao mbalimbali ya kijamii; na

v. Wizara kupitia Mamlaka ya Hali ya Hewa kwa kushirikiana na Chuo Kikuu cha Dar es Salaam imeanza kutoa mafunzo ya Shahada ya Hali ya Hewa (BSc. Met) tangu Oktoba, 2013. Katika kipindi hiki jumla ya wanafunzi 15 walichaguliwa kujiunga na kozi hiyo. Kuanzishwa kwa kozi hii kutaboresha utoaji wa huduma za hali ya hewa na kulipunguzia Taifa gharama za kusomesha wanafunzi nje ya nchi.

137. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na mafanikio yaliyopatikana, Mamlaka ilikabiliwa na changamoto mbalimbali ikiwa ni pamoja na uchache wa mtandao wa vituo na vifaa vya kisasa vya kupima hali ya hewa. Ili kukabiliana na changamoto hizo, katika mwaka 2014/2015, Mamlaka itatekeleza mipango mbalimbali ikiwa ni pamoja na kuongeza vifaa vya hali ya hewa, kujenga na kukarabati vituo vya hali ya hewa,

kujenga uwezo wa watumishi, kuanza ujenzi wa Jengo la Utabiri wa Hali ya Hewa na kutekeleza programu ya Taifa ya kukabiliana na mabadiliko ya hali ya hewa na tabianchi (Climate Change Mitigation and Adaptation Program). Mikakati mingine ni kuanza kutumia rada ya pili ya hali ya hewa iliyoko Mwanza na mifumo ya kisasa ya utoaji wa utabiri.

6.0 USHIRIKI WA KIKANDA NA KATIKA JUMUIYA MBALIMBALI

138. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Wizara imeendelea kushiriki katika mikutano na shughuli nyingine za Jumuiya za Kikanda kama za Africa Mashariki (EAC) na Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Africa (SADC), kwa lengo la kujenga uhusiano bora katika kuendeleza Sekta za Uchukuzi na Hali ya Hewa.

139. ***Mheshimiwa Spika,*** Machi, 2014, nilifanya ziara ya kikazi katika nchi za Burundi na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo (DRC). Katika ziara hiyo niliongozana na Mkuu wa Wilaya ya Kigoma, Viongozi wa Chama cha Mawakala wa Forodha na Uondoshaji (TAFFA), Chama cha Mawakala wa Meli Tanzania (TASAA), Umoja wa Wamiliki wa Bandari Kavu Tanzania (CIDAT), SUMATRA, Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari (TPA), Shirika la Reli (TRL) na Kampuni Hodhi ya Rasilimali za Reli (RAHCO). Lengo la

ziara hiyo ilikuwa ni kuwasilisha salamu maalum za Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa Mheshimiwa Rais wa DRC, kuimarisha ushirikiano katika Nyanja ya Uchukuzi na kufahamu mahitaji yao ili kuyazingatia katika mipango ya kuimarisha bandari na reli.

140. ***Mheshimiwa Spika,*** ujumbe huu ulikutana na makundi mbalimbali ikiwa ni pamoja na viongozi mbalimbali wa DRC na Burundi pamoja na wafanyabiashara wa nchi hizo. Katika vikao hivyo maazimio mbalimbali yalifikiwa ambayo Serikali za Tanzania, DRC na Burundi zinatakiwa kuyatekeleza ili kuboresha mazingira ya biashara na kukuza uchumi wa nchi zote tatu. Kwa upande wetu tunatakiwa kuboresha Bandari za Dar es Salaam na Kigoma, kuimarisha miundombinu na huduma za reli ya kati, kuimarisha huduma za uchukuzi majini katika ziwa Tanganyika na usafiri wa anga. Wizara imeziagiza taasisi zake zinazohusika kutekeleza maazimio ya vikao hivyo.

141. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara ilishiriki katika Mkutano wa Jukwaa la Kiuchumi Duniani (World Economic Forum–WEF) uliofanyika Davos Uswiss Januari, 2014. Katika Mkutano huo, Ukanda wa Kati ulichaguliwa kuwa mradi wa mfano kutafutiwa wawekezaji kwa lengo la kuboresha miundombinu na huduma za Ukanda huo. Aidha, matokeo hayo

yalipelekea Tanzania kuandaa taarifa ya kina (Wider Concept Note) ya kuonyesha fursa za uwekezaji zilizoko kwenye Ukanda huo. Rasimu ya taarifa hiyo iliwasilishwa kwenye mkutano wa ngazi ya juu ya wadau wa Ukanda huo uliofanyika tarehe 15 Aprili, 2014 Jijini Dar es Salaam. Matokeo ya mkutano huo wa wadau yaliwasilishwa kwenye mkutano wa Jukwaa la Kiuchumi Afrika (WEF, 2014 Africa) uliofanyika Abuja, Nigeria tarehe 7-9 Mei, 2014. Ni matarajio ya Wizara kuwa mchakato huu utasaidia kupata wawekezaji mahiri katika Ukanda wa Kati.

6.1 Ushiriki Katika Jumuiya ya Afrika ya Mashariki (EAC)

142. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kushiriki kwenye miradi ya pamoja ya Jumuiya ya Afrika Mashariki katika sekta ya Uchukuzi na Hali ya Hewa. Mkutano wa Wakuu wa nchi wa Jumuiya ya Afrika Mashariki uliofanyika tarehe 29 Novemba, 2012 ulianisha miradi ya kipaumbele kwa ajili ya kuendelezwa na kutafutiwa fedha za utekelezaji. Miradi hiyo ni pamoja na ile inayohusu sekta ndogo za Reli na Bandari. Miradi hiyo imepewa kipaumbele kutokana na ukweli kwamba haijaendelezwa ipasavyo. Wakuu wa nchi waliagiza kuwa miradi hii itafutiwe fedha kutoka Benki ya Dunia (WB), Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), BADEA, EU na nchi washirika kama China, Marekani na Japan.

143. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa upande wa Tanzania, miradi iliyoidhinishwa na Wakuu wa Nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki kwa ajili ya kutafutiwa fedha ni pamoja na:- ukarabati wa reli ya Dar es Salaam-Tabora-Mwanza/Kigoma; Kaliua-Mpanda na tawi la reli kuelekea Karema; ujenzi wa reli mpya ya Uvinza–Musongati; ujenzi wa reli ya Dar es Salaam–Isaka-Kigali/Keza-Gitega-Musongati kwa kiwango cha kimataifa, uendelezaji wa reli ya Mtwara-Mbamba Bay na tawi la kuelekea Liganga, Mlimba na Mchuchuma. Kwa upande wa sekta ndogo ya Bandari miradi iliyoainishwa ni pamoja na uboreshaji wa bandari ya Dar es Salaam ikijumuisha ujenzi wa gati namba 13 na 14; ukarabati wa gati namba 1 – 7 pamoja gati la Ro-Ro; Ujenzi wa kituo cha mizigo Kisarawe, uendelezaji wa bandari ya Maruhubi – Zanzibar; ujenzi wa bandari za Mwambani; Tanga na Musoma; ujenzi na uendelezaji wa magati ya Kigoma, Mwanza, Itungi na Kasanga.

144. ***Mheshimiwa Spika,*** katika jitihada za kurahisisha biashara katika nchi za Afrika Mashariki, Serikali imepanga kupunguza vituo vya ukaguzi barabarani kutoka 15 vilivyopo sasa hadi vitatu (3) ifikapo mwaka 2015. Vituo hivyo vitakuwa katika maeneo ya Vigwaza, Manyoni na Nyakanazi. Katika jitihada hizo hizo, Serikali imeanzisha matumizi ya kituo kimoja (one stop centre) katika bandari ya Dar es Salaam ambapo wadau wote hufanya kazi katika jengo moja na

hivyo kuongeza ufanisi katika uondoshaji wa mizigo.

145. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara kupitia Mamlaka ya Usafiri wa Anga Tanzania imeendelea kushiriki katika vikao vya taasisi za Jumuiya ya Afrika Mashariki hasa Wakala wa Ulinzi na Usalama wa Usafiri wa Anga (Civil Aviation Safety and Security Oversight Agency – CASSOA) ili kukabiliana na changamoto zilizoko katika sekta ya usafiri wa anga. Katika kutekeleza wajibu wake, Desemba, 2013, Mamlaka ilikamilisha kazi ya kuandaa na kuwianisha mfumo wa mitihani ya Marubani na Wahandisi wa ndege utakaotumika katika nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki. Mfumo huu utawezesha wanataaluma hawa kutambulika katika nchi zote za Jumuiya ya Afrika Mashariki.

6.2 Ushiriki Katika Jumuiya ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC)

146. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kutekeleza Makubaliano ya Itifaki ya Uchukuzi, Mawasiliano na Hali ya Hewa ya Nchi Wanachama wa SADC ya mwaka 1998 (The SADC Protocol on Transport, Communications and Meteorology of 1998). Aidha, nchi imeendelea kutekeleza Mpango Kamambe wa Uendelezaji wa Miundombinu uliopitishwa na Wakuu wa Nchi na Serikali Agosti, 2012.

147. ***Mheshimiwa Spika,*** kupitia Mpango huo, Sekretarieti ya SADC iliandaa Mpango Kazi wa Muda Mfupi ulioainisha miradi ya uchukuzi ya kipaumbele kwa ajili ya utekelezaji. Miradi ya kipaumbele iliyoainishwa kwa upande wa Tanzania ni pamoja na:

i. Kufufua huduma za Kampuni ya Reli Tanzania;
ii. Ujenzi wa reli mpya ya Isaka – Keza – Kigali – Musongoti;
iii. Ujenzi wa reli mpya ya Mtwara – Liganga – Mchuchuma – Songea – MbambaBay;
iv. Ujenzi wa kituo cha kuhudumia makasha Kisarawe;
v. Kuendeleza bandari ya Mtwara na eneo la uwekezaji;
vi. Kuboresha uwanja wa ndege wa JNIA (Terminal II na III);
vii. Kuendeleza kiwanja cha ndege Mtwara;
viii. Kuendeleza kiwanja cha ndege Kigoma; na
ix. Ujenzi wa bandari mpya ya Mwambani Tanga.

Miradi hii itaendelea kutangazwa katika mikutano mbalimbali ya wawekezaji ikiwa ni pamoja na mikutano inayotarajiwa kufanyika nchini China na Brazil mwaka 2014/2015.

148. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kushiriki katika majadiliano ya uoanishaji wa viwango na mifumo ya Sekta ya Uchukuzi kwa njia ya barabara, reli, anga, majini na hali ya

hewa kwa kuzingatia makubaliano ya Itifaki ya Uchukuzi, Mawasiliano na Hali ya Hewa. Aidha, nchi wanachama zinaendelea na maandalizi ya kuwa na mikakati ya pamoja ya uendelezaji wa miundombinu ya uchukuzi hususan miradi ya barabara, reli, viwanja vya ndege na bandari itakayowezesha kupunguza gharama za usafirishaji na pia kuunganisha nchi yetu na nchi zingine wanachama wa SADC. Lengo kuu likiwa ni kuibua fursa za uwekezaji na uchumi, kupunguza umaskini na kuleta maendeleo kwa nchi wanachama.

7.0 MAENDELEO NA MAFUNZO YA WATUMISHI

149. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha mwaka 2013/2014 Wizara iliendelea kuimarisha hali ya utumishi kwa lengo la kuboresha utendaji wa kazi na kuleta ufanisi. Wizara iliwapandisha vyeo watumishi 43 wa kada mbalimbali na kuwathibitisha kwenye vyeo vya uteuzi Wakurugenzi wanne, Wakurugenzi Wasaidizi tisa na Mkuu wa Kitengo mmoja. Kuhusu mafunzo, Wizara iliandaa Mpango wa Mafunzo wa miaka mitatu ambao unaendelea kutekelezwa. Hadi Machi, 2014 jumla ya Watumishi 850 wa Wizara na Taasisi zake walipatiwa mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi. Kati ya hao, Watumishi 600 walipatiwa mafunzo ndani ya Nchi na Watumishi 250 mafunzo nje ya Nchi. Aidha, katika kuboresha

mazingira ya utendaji kazi, Wizara ilinunua vitendea kazi mbalimbali kwa lengo la kuboresha mazingira ya kufanyia kazi.

150. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuwaongezea watumishi ujuzi, ufanisi na tija katika utendaji kazi, katika mwaka 2014/2015, Wizara pamoja na Taasisi zake zitaendelea kugharamia mafunzo ya watumishi kulingana na upatikanaji wa fedha. Aidha, kwa kuzingatia Mipango ya Mafunzo katika Wizara na taasisi zake, matarajio ni kuwapeleka kwenye mafunzo wafanyakazi 900 ndani na nje ya nchi. Vilevile, Wizara itaendelea kuboresha mazingira ya utendaji kazi.

8.0 TAASISI ZA MAFUNZO

151. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kuvihudumia vyuo vyetu vya mafunzo kwa lengo la kuviwezesha kutoa taaluma na wanataaluma wa kada mbalimbali katika sekta za uchukuzi na hali ya hewa. Vyuo vilivyo chini ya Wizara ya Uchukuzi ni Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT), Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI), Chuo cha Hali ya Hewa - Kigoma, Chuo cha Usafiri wa Anga Dar es Salaam, Chuo cha Bandari Dar es Salaam na Chuo cha Reli Tabora.

8.1 Chuo cha Bahari Dar es Salaam (DMI)

152. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, DMI imeendelea kutoa mafunzo

katika taaluma mbalimbali za uchukuzi baharini. Katika kipindi hiki, jumla ya wanafunzi 112 wa ngazi ya diploma na cheti, wakiwemo wanafunzi 33 kutoka nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki na wanawake 12 walidahiliwa. Jumla ya Wanafunzi 3,413 wa kozi fupi na maafisa wa meli 72 walihitimu mafunzo. Katika kozi fupi, wahitimu 422 walitoka nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki na wanawake walikuwa140. Aidha, Chuo kipo katika hatua za mwisho za kukamilisha ulipaji wa fidia kwa wananchi wa Mkuranga ili kufanikisha uendelezaji wa eneo hilo.

153. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kuhakikisha kuwa Chuo cha Bahari kinaimarisha mahusiano na vyuo vingine vya ndani na nje ya nchi ili kuweza kubadilishana uzoefu, kuongeza tija na fursa za kiushindani katika soko la ajira. Katika mwaka 2013/2014, Chuo kiliwatafutia ajira wahitimu 105 kwenye meli za nje na ndani ya nchi, kati yao mabaharia watatu ni wanawake. Aidha, Chuo Kikuu cha Dallian cha nchini China kimekamilisha kazi ya kujenga mtambo wa kufundishia (simulator) na unatarajiwa kuanza kutumika Julai, 2014.

154. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, Wizara kupitia DMI itaanzisha program za mafunzo katika sekta ya mafuta na gesi (mobile offshore training). Lengo ni kuwapatia Watanzania ujuzi na utaalam

utakaowawezesha kuajiriwa katika sekta hii. Aidha, ujenzi wa Mtambo wa kufundishia (Simulator) umekamilika na unatarajiwa kuanza kutumika mwezi Septemba, 2014. Chuo kimefanya mazungumzo na kampuni ya *Farstard Shipping* ya nchini Norway pamoja na Chuo kinachotoa mafunzo ya uchimbaji mafuta cha Ghana (*Ghana Oil Drilling Academy)* ili kuweza kushirikiana katika utoaji wa mafunzo. Kazi nyingine zitakazotekelezwa ni pamoja na kufanya upembuzi yakinifu kwa ajili ya miradi ya uendelezaji wa miundombinu ya Chuo.

8.2 Chuo cha Taifa cha Usafirishaji (NIT)

155. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Chuo kimekuwa na jumla ya programu 27 ikilinganishwa na programu 21 zilizokuwepo katika mwaka 2012/2013. Hili ni ongezeko la program sita sawa na asilimia 29. Kati ya program hizo, moja ni ya Shahada ya Uzamili, tisa ni za Stashahada za Uzamili, saba ni za Shahada ya kwanza na 10 za Astashahada na Stashahada. Ongezeko la program limekwenda sambamba na ongezeko la udahili. Katika mwaka 2013/2014, Chuo kimedahili jumla ya wanafunzi 1,582 sawa na ongezeko la asilimia 32 ikilinganishwa na lengo la kudahili wanafunzi 1,200. Aidha, Chuo kimeendelea kutoa mafunzo ya muda mfupi. Katika mwaka 2013/2014 jumla ya kozi fupi 12 ziliendeshwa na kuweza kuvutia jumla ya washiriki 3,635. NIT

ilitoa mafunzo kwa waendeshaji pikipiki katika mikupuo sita. Mikupuo hiyo ilishirikisha jumla ya washiriki 661 ukilinganisha na lengo la washiriki 600. Hili ni ongezeko la washiriki 61 sawa na asilimia 10.

156. ***Mheshimiwa Spika,*** katika jitihada za kupata wataalam wenye sifa katika Sekta ya Uchukuzi, katika mwaka 2013/2014, Chuo kimehuisha mitaala katika ngazi ya Stashahada na Shahada, kimetengeneza mtaala mpya katika ngazi ya Stashahada ya Uzamili ya Menejimenti ya Usalama na Usafiri Barabarani, mitaala ya kufundishia madereva wa mabasi ya abiria, magari ya mizigo, magari ya viongozi, walimu wa madereva na mitaala ya ukaguzi wa magari imeboreshwa na sasa ipo katika kiwango kinachokubalika kimataifa.

157. ***Mheshimiwa Spika,*** sekta ya uchukuzi wa barabara inakabiliwa na changamoto ya uwepo wa magari chakavu barabarani. Ili kukabiliana na changamoto hii, katika mwaka 2013/2014, Chuo kilianza ujenzi wa Kituo cha kisasa cha ukaguzi wa magari baada ya kupata msaada wa seti nne za mitambo ya ukaguzi wa magari kutoka Benki ya Dunia. Mitambo hii ina uwezo wa kukagua magari 800 kwa siku. Aidha, baada ya Shirika la Viwango la Taifa kutoa kibali cha kukagua magari yaliyotumika na kuingia nchini bila kukaguliwa, Chuo kinaendelea na ujenzi wa kituo cha kukagua magari hayo. Ujenzi

wa Jengo la kituo hiki umekamilika kwa asilimia 80 na seti moja ya mitambo ya ukaguzi tayari imesimikwa na itaanza kutumika mwezi Julai, 2014. Ukamilishaji wa ujenzi wa kituo pamoja na usimikaji wa seti tatu za mitambo utakamilika katika mwaka wa fedha 2014/2015.

158. ***Mheshimiwa Spika***, kuhusu ujenzi wa Kituo cha Rasilimali Mafunzo, kazi zilizotekelezwa ni kuweka mfumo wa baridi, umeme na dari. Ujenzi huu umekamilika kwa asilimia 80. Aidha, Chuo kilifanya ukarabati wa mabweni mawili ya wanafunzi, Jengo la utafiti na ushauri elekezi na karakana ya magari.

159. ***Mheshimiwa Spika***, kwa kipindi kirefu Chuo kimekuwa kikikabiliwa na tatizo la msongamano wa wanafunzi madarasani, uhaba wa ofisi za walimu, ufinyu wa ukumbi wa maktaba, kukosekana kwa kumbi za mikutano na maabara za kompyuta. Napenda kulitaarifu Bunge hili kuwa kuanzia mwaka 2015/2016, matatizo haya yatapungua kwani jengo la Kituo cha Rasilimali Mafunzo litaanza kutumika.

160. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Hotuba ya mwaka 2013/2014 niliahidi kuwa Chuo kitajipanua kwa kusogeza huduma zake katika mikoa ya Mbeya, Arusha, Dodoma, Mwanza na Kigoma. Napenda kutoa taarifa kuwa huduma za Chuo sasa zinapatikana katika mikoa hiyo.

Katika mwaka 2014/2015, Chuo kitaendelea kuboresha mazingira ya kujifunzia na kusomea.

161. ***Mheshimiwa Spika,*** wakati nawasilisha Hotuba ya bajeti ya mwaka 2013/2014, nilitoa taarifa ya Chuo kuanza kutumia viwanja vya ndege vya Dodoma na Tanga kwa ajili ya mafunzo ya marubani wa ndege. Maandalizi ya kuanza mafunzo ya urubani katika viwanja hivyo vya ndege yanaendelea ambapo mitaala na nyaraka mbalimbali kwa ajili ya kuanza mafunzo hayo zimekamilika. Chuo kinaendelea kukamilisha taratibu za kupata ithibati ya mitaala ya kuendeshea mafunzo hayo kutoka Mamlaka ya Usafiri wa Anga Tanzania (TCAA).

162. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, kazi nyingine zitakazotekelezwa ni pamoja na kudahili wanafunzi katika kozi ya muda mrefu ya Ufundi wa Ndege na Urubani; kuendelea na ukamilishaji wa ujenzi wa jengo la maktaba na kukarabati majengo ya Chuo; kuanzisha programu tatu katika ngazi ya shahada ya kwanza na hivyo kuongeza udahili kwa asilimia 27 ili kufikia udahili wa wanafunzi 2,000. Aidha, Wizara itakamilisha taratibu za uanzishaji wa Bodi ya wanataaluma wa Logistiki na uchukuzi.

8.3 Chuo cha Usafiri wa Anga Dar es Salaam

163. ***Mheshimiwa Spika,*** Chuo cha Usafiri wa Anga Dar es Salaam kimeendelea kutoa mafunzo kuhusu sekta ya anga katika maeneo ya taaluma za uongozaji ndege; mafundi wa mitambo ya kuongozea ndege; wataalam wa mawasiliano ya urukaji (Aeronautical Information Officers); usalama na upekuzi (aviation security); safari za ndege (Flight Operations Officers) na usimamizi wa viwanja vya ndege (Apron Management). Aidha, Chuo kinatoa mafunzo kwa wanafunzi wa ndani na nje ya nchi.

164. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, jumla ya wanafunzi 373 walihitimu mafunzo hayo katika Chuo hiki. Kati yao wanafunzi 322 ni Watanzania na 51 ni kutoka nje ya nchi. Chuo kinaendelea na Mpango wake wa kuhakikisha kwamba viwango vya mafunzo vinaendelea kuboreshwa. Aidha, kazi ya kumtafuta Mtaalam Mshauri atakayetoa ushauri wa jinsi ya kukipanua chuo na kukidhi mahitaji halisi ya soko la mafunzo ya sekta ya anga barani Afrika itakamilika Julai, 2014. Lengo ni kukiwezesha Chuo kutoa mafunzo katika nyanja mbalimbali za usafiri wa anga ndani na nje ya nchi. Kazi inayoendelea sasa ni kuhakikisha kwamba viwango vya mafunzo vinaendelea kuboreshwa.

165. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2014/2015, Chuo kitaendelea na juhudi za kupata eneo la kutosha kwa ajili ya ujenzi wa Chuo kipya. Aidha, Chuo kitaendelea kuhakikisha kwamba viwango vya mafunzo vinaendelea kuboreshwa ili kukidhi matakwa ya Kitaifa na Kimataifa.

8.4 Chuo cha Hali ya Hewa Kigoma

166. ***Mheshimiwa Spika,*** Mamlaka ya Hali ya Hewa imeendelea kuboresha Chuo cha Hali ya Hewa Kigoma ili kiweze kutoa mafunzo yenye tija licha ya kukabiliwa na changamoto mbalimbali. Kazi zilizotekelezwa katika mwaka 2013/2014 ni pamoja na kukamilisha ujenzi wa uzio wa kuzunguka eneo la Chuo na kuendelea na kazi ya usanifu wa michoro ya ujenzi wa hosteli za wanafunzi ambapo zabuni kwa ajili ya ujenzi huo itatangazwa Juni, 2014.

167. ***Mheshimiwa Spika,*** changamoto zinazokikabili Chuo hiki ni pamoja na jinsi ya kukiboresha ili kiwe katika viwango vya kimataifa ikizingatiwa kuwa ni chuo pekee kinachotoa elimu ya awali na ya kati ya hali ya hewa nchini. Ili kukabiliana na changamoto hizi, katika mwaka 2014/2015, Serikali itakamilisha ujenzi wa hosteli ya Chuo.

8.5 Chuo cha Reli Tabora (TIRTEC)

168. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Chuo cha reli kimeendelea kutoa mafunzo katika fani mbalimbali za shughuli za reli. Chuo hiki kina uwezo wa kuhudumia wanafunzi 200 katika kampasi ya Tabora na wanafunzi 150 katika kampasi ya Morogoro. Aidha, katika mwaka 2013/2014 Chuo kimeendelea kutoa mafunzo kwa wanafunzi 160 katika kozi za Mastesheni masta wanafunzi 44; Magadi na wakaguzi wa tiketi wanafunzi 36; Wakaguzi wa njia ya reli Wanafunzi 26; Udereva wa treni Wanafunzi 24 na Wakaguzi wa mabehewa wanafunzi 30. Kwa sasa Chuo cha Reli kimesajiliwa na Baraza la Vyuo vya ufundi (NACTE) na kipo katika mchakato wa kupata udahili wa kudumu (full Accreditation). Aidha, Chuo kinakabiliwa na changamoto za uchakavu wa miundombinu ikiwa ni pamoja majengo, upungufu wa Wakufunzi na uhaba wa vifaa vya kufundishia. Katika mwaka 2014/2015 Chuo kinatarajia kuajiri wakufunzi wapya.

9.0 MASUALA MTAMBUKA

9.1 Kuzingatia masuala ya Jinsia

169. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara yangu imeendelea kulipa kipaumbele suala la ushirikishwaji wa wanawake katika sekta ya uchukuzi kwa kuzingatia Itifaki na Mikataba ya

Kimataifa ambayo Tanzania imeridhia. Katika kuhakikisha ushirikishwaji wa wanawake katika utekelezaji wa majukumu ya Sekta ya Uchukuzi, hivi sasa tuna wanawake madereva wa vichwa vya treni nane. Kati ya hao, wawili wameajiriwa TRL na sita wameajiriwa na TAZARA; Marubani wanawake saba; kati ya hao, mmoja yuko ATCL, wanne wako Precision Air, mmoja yuko TCAA na mmoja yuko TGFA. Aidha, tuna wahandisi wanawake wanne ambapo wawili wanafanya kazi TRL, mmoja yuko ATCL na mmoja TGFA. Pamoja na ugumu wa kazi ya udereva wa magari ya masafa marefu, nafurahi kuwaarifu kuwa tuna madereva wanawake watatu wa mabasi na wawili wa malori.

9.2 Utunzaji wa Mazingira

170. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2013/2014, Wizara kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Japan (JICA) ilifanya tathmini ya athari za mazingira na kukamilisha Mpango Mkakati wa kutunza mazingira (Strategic Environment Assessment - SEA) wa Mpango Kamambe wa Uendelezaji wa mifumo ya Uchukuzi na Biashara (Comprehensive Transport and Trade Systems Development Master Plan). Mradi huu unajumuisha njia zote za usafiri yaani anga, nchi kavu na majini.

171. ***Mheshimiwa Spika***, hivi sasa Tanzania ina miradi mingi ya kutafuta na kuchimba gesi

na mafuta baharini. Vilevile Tanzania iko karibu na njia kuu ya meli za kimataifa zinazobeba mafuta. Kutokana na hali hiyo, Wizara kwa kushirikiana na Ofisi ya Makamu wa Rais na Taasisi nyingine imeendelea kuchukua hatua mbalimbali ili kulinda mazingira ya Bahari endapo mafuta yatamwagika baharini. Aidha, Bandari ya Dar es Salaam imekuwa inapakua kiwango kikubwa cha mafuta ghafi yanayokwenda nchi jirani ya Zambia. Mwaka 2013 pekee, mafuta ghafi yaliyopita katika Bandari ya Dar es Salaam kwenda Zambia yalikuwa tani 2,761,723. Ili kukabiliana na janga hili endapo mafuta yatamwagika baharini, Wizara kwa kushirikiana na wadau imeandaa rasimu ya Mpango wa Taifa wa kukabiliana na mafuta yatakayomwagika baharini (National Marine Oil Spill Response Contigency Plan-NMOSCP).

172. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Denmark (DANIDA) kupitia Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari imeanza mradi wa kujenga uwezo wa Bandari nchini ili kuwa na huduma ya kisasa ya kupokea uchafu (Waste Reception Facilities) kutoka melini. Hatua iliyofikiwa katika utekelezaji wa mradi huu ni kufanya usanifu wa kina.

173. ***Mheshimiwa Spika,*** utunzaji wa mazingira ya miundombinu ya reli na barabara

imeendelea kuwa changamoto kubwa kwa Wizara yangu. Shughuli za kijamii zinazofanyika katika milima karibu na njia ya reli sehemu za Kilosa hadi Gulwe zimeendelea kuathiri huduma za uchukuzi wa Reli ya Kati kwa kiasi kikubwa. Naomba Waheshimiwa Wabunge, Madiwani na Viongozi wa Serikali za Mitaa waungane na Wizara katika kuelimisha Wananchi na kukemea vitendo vya kukata miti ovyo, kulima bila kufuata ushauri wa Wataalamu na kulima kwenye kingo za mito na reli. Vitendo hivyo vinaharibu miundombinu hiyo hasa wakati wa mvua hivyo kuigharimu Wizara yangu fedha nyingi za kufanya matengenezo.

9.3 Udhibiti wa UKIMWI

174. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kusimamia suala la kudhibiti maambukizi ya UKIMWI/VVU ikiwa ni pamoja na uhamasishaji wa watumishi kupima ili kujua afya zao. Aidha, Wizara kupitia TACAIDS ilifanya utafiti wa hali halisi (Situational Analysis) ili kutambua hali ilivyo kuhusu uelewa wa masuala ya UKIMWI kwa watumishi wake. Utafiti huo umebaini kuwa asilimia 98 ya watumishi wana uelewa mkubwa kuhusu UKIMWI na mbinu za kukabiliana nao. Huduma zimeendelea kutolewa kwa watumishi waliojitambulisha kuwa wanaishi na virusi vya UKIMWI na kuhimiza matumizi sahihi ya dawa za kurefusha maisha ili kuwawezesha kuishi

kwa matumaini na kupata nafasi ya kuendelea kuchangia maendeleo ya nchi.

9.4 Mapambano Dhidi ya Rushwa

175. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara imeendelea kuchukua hatua mbalimbali katika kuziba mianya ya rushwa kwenye maeneo yake. Katika mwaka 2013/2014 Wizara iliunda Kamati ya Maadili ambayo pamoja na mambo mengine ina jukumu la kuhakikisha kuwa watumishi hawajihusishi na rushwa. Aidha, Wizara ilitoa mada mbalimbali kwa wafanyakazi kuhusu vitendo vya rushwa, namna ya kuepukana navyo na uzingatiaji wa utekelezaji wa sheria ya manunuzi katika zabuni za ujenzi, ushauri na ununuzi wa vifaa. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea kuliweka suala la rushwa kuwa moja ya agenda katika vikao vya mara kwa mara vya watendaji wakuu, watumishi na wadau wa sekta hii.

9.5 Habari, Elimu na Mawasiliano

176. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara iliendelea kuhakikisha kuwa elimu inatolewa kwa umma kupitia vipindi maalum vya luninga; mikutano, ziara na warsha mbalimbali zilizowashirikisha waandishi wa habari; tovuti ya Wizara na kushiriki katika maonyesho ya kitaifa kama maadhimisho ya siku ya Wakulima, miaka 50 ya Mapinduzi ya Zanzibar na miaka 50 ya

Muungano wa Tanganyika na Zanzibar. Moja ya vipindi maalum vilivyoandaliwa ni pamoja na kipindi maalum cha Luninga kilichoeleza mafanikio ya Serikali. Kipindi hicho kilielezea miradi mbalimbali iliyotekelezwa na Serikali kupitia Wizara ya Uchukuzi chini ya Program ya Matokeo Makubwa sasa (BRN) na miradi mingine ya kimkakati. Aidha, mikutano na ziara mbalimbali zilitolewa taarifa ikiwa ni pamoja na hatua za maendeleo zilizofikiwa katika utekelezaji wa miradi hiyo.

177. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka 2013/2014 ulikuwa ni mwaka wa tatu mfululizo kwa Wizara kupata Ushindi wa tatu wa Wizara za Sekta ya Uchumi-Huduma na hivyo kupata cheti maalum na kikombe katika Maonesho ya Sikukuu ya Wakulima. Katika mwaka 2014/2015, Wizara na taasisi zake zitaendelea kutangaza shughuli mbalimbali zinazozifanya ikiwamo utekelezaji wa miradi ya BRN kwa kuandaa vipindi maalum na kuandika makala mbalimbali kwa kutumia njia za mawasiliano zikiwemo luninga na magazeti ili kuwaelimisha na kuwapa taarifa wananchi kuhusu utendaji wa sekta ya uchukuzi na hali ya hewa.

10.0 SHUKRANI

178. ***Mheshimiwa Spika,*** ningependa sasa kutoa shukrani zangu za dhati kwa wale wote waliotoa ushirikiano katika kufanikisha malengo

ya sekta. Hawa ni pamoja na Washirika wa Maendeleo ambao tunasaidiana nao katika kufanikisha utekelezaji wa program na mipango mbalimbali ya maendeleo ya sekta za uchukuzi na hali ya hewa. Shukrani za dhati ziende kwa nchi na mashirika ya kimataifa yaliyochangia katika maendeleo ya sekta yetu. Nchi na mashirika hayo ni pamoja na Shirika la Bahari Duniani (IMO), Shirika la Kimataifa la Usafiri wa Anga (ICAO), Shirika la Hali ya Hewa Duniani (WMO), UNESCO, Benki ya Dunia (WB), Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Benki ya Kiarabu ya Maendeleo ya Uchumi kwa Afrika (BADEA), Kuwait Fund, Malaysia, Jamhuri ya Korea, OPEC Fund, Umoja wa Nchi za Ulaya, Afrika Kusini, Uingereza, Marekani, Uholanzi, Japan, Benki ya Uwekezaji ya Ulaya (EIB), TMEA, DFID, India, China, Denmark, Norway, Ubelgiji, Ujerumani, Urusi, Sweden, Ufaransa, Finland, Singapore na wengine wengi. Napenda kuwaomba waendelee kushirikiana nasi katika kuimarisha sekta za uchukuzi na hali ya hewa.

179. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba nimalizie hotuba yangu kwa kuwashukuru viongozi wenzangu wa Wizara ya Uchukuzi, nikianza na Naibu Waziri, Mheshimiwa Dkt. Charles John Tizeba (Mb.), Katibu Mkuu Dkt. Shaaban Ramadhan Mwinjaka, Naibu Katibu Mkuu, Bi. Monica Leander Mwamunyange, Wakuu wa Idara na Vitengo, Wenyeviti wa Bodi za SUMATRA, TCAA, TGFA, TTFA, KADCO, TAA, TPA, TRL,

RAHCO, MSCL, TMA, SINOTASHIP, ATCL, DMI, NIT na TAZARA, viongozi wa Taasisi zilizo chini ya Wizara pamoja na watumishi wote wa Wizara na Taasisi. Ninafarijika kwa ushirikiano wanaonipa katika jitihada za kuendeleza sekta za uchukuzi na hali ya hewa. Nikiri kuwa bila mchango wao mkubwa, kazi yangu ya kuongoza sekta hii, ingekuwa mgumu, na pengine kutoweza kabisa.

11.0 MAOMBI YA FEDHA

180. ***Mheshimiwa Spika,*** ili Wizara yangu iweze kutekeleza majukumu na malengo yake kwa mwaka 2014/2015, Ninaomba Bunge lako Tukufu liidhinishe jumla ya Shilingi **527,933,790,000.** Kati ya fedha hizo, Shilingi **93,306,391,000** zimetegwa kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Shilingi **434,627,399,000** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Fedha za Matumizi ya Kawaida zinajumuisha Shilingi **33,027,291,000** kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi na Shilingi **60,279,100,000** fedha za Matumizi Mengineyo (OC). Fedha za Miradi ya Maendeleo zinajumuisha Shilingi **273,140,000,000** fedha za ndani na Shilingi **161,487,399,000** fedha za nje.

181. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na hotuba hii, nimeambatanisha jedwali la miradi yote itakayotekelezwa katika mwaka 2014/2015

pamoja na kiasi cha fedha kilichotengwa kutekeleza miradi hiyo. Naomba takwimu hizo zichukuliwe kama sehemu ya vielelezo vya hoja hii.

182. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba nimalize hotuba yangu kwa kukushukuru wewe binafsi, pamoja na Waheshimiwa Wabunge wote kwa kunisikiliza wakati nikiwasilisha hoja ya Wizara yangu. Hotuba hii pia inapatikana katika tovuti ya Wizara kwa anuani ya: www.mot.go.tz.

183. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba kutoa hoja.

KIAMBATISHO NA.1

Mgawanyo wa Fedha za Bajeti ya Maendeleo kwa mwaka 2014/2015

Kasma	Jina la Mradi	Makadirio ya Bajeti 2014/2015 (Sh. Milioni)			Anayegharamia
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	6
	SUBVOTE 1003: POLICY AND PLANNING				
6267	**Institutional Support**				
	i. MOT	900	350	1,250	GoT/EU/IDA
	ii. Revamping ATCL	2,000	-	2,000	GoT
	iii. Rehabilitation of the existing fleet and contractual liabilities (MSCL).	8,500	-	8,500	GoT
	iv. DMI Training Equipment	1,800	-	1,800	GoT
	v. Acquisition of 2 Civil Aviation Radar	11,140	-	11,140	GoT
	Subtotal	**24,340**	**350**	**24,690**	
	SUB VOTE 2005: TRANSPORT INFRASTRUCTURE DIVISION				
4156	Construction of Kigoma Airport	4,050	10,414	14,464	GoT /IDA/EIB

Kasma	Jina la Mradi	Makadirio ya Bajeti 2014/2015 (Sh. Milioni)			Anayegharamia
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	6
4157	Construction of Mafia Airport	1,050	-	1,050	GoT
4158	Construction of Mpanda Airport	100	-	100	GoT
4159	Construction of Tabora Airport	3,050	9,819	12,869	GoT/IDA
4206	Construction of Songwe Airport	9,050	-	9,050	GoT
4207	Rehabilitation of Singida Airport	500	-	500	GoT
4209	Construction of Mwanza Airport	12,050	4,800	16,850	GoT/BADEA/OFID
4210	Construction of Arusha Airport	100	-	100	GoT
4211	Rail Rehab. & SBUs Improvement for TAZARA	2,400	-	2,400	GoT
4213	**Relaying of Central Line with 80 pounds per Yard**	**4,500**	**28,800**	**33,300**	
	(i) Relaying with 80lbs/yd materials 197kms of track central line (Igalula-Tabora) (37 km)	800	12,100	12,900	GoT/IDA

Kasma	Jina la Mradi	Makadirio ya Bajeti 2014/2015 (Sh. Milioni)			Anayegharamia
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	6
	(ii) Rehabilitation Tura Quarry	2,000	-	2,000	GoT
	(iii) Procurement of Track measuring car and one Motor Trolley	1,500	-	1,500	GoT
	(iv) Relaying of track portions with light overstretched and worn out track metal - (Dar - Munisagara, 283 kms)	200	16,700	16,900	GoT/IDA
4215	**Rail Rehabilitation - Branch lines - RAHCO**	**5,000**		**5,000**	
	(i) Kaliua - Mpanda (DD) Mpanda - Karema (FS)	2,000		2,000	GoT
	(ii) Kaliua - Mpanda rehabilitation	3,000		3,000	GoT
4216	**Rail Rehabilitation - Main Line - RAHCO**	**24,850**	**27,200**	**52,050**	
	(i) Track repair and improvement of drainage Kilosa-Gulwe	3,050	5,000	8,050	GoT/IDA
	(ii) Realignment Study to avoid Flood prone areas Kilosa - Gulwe	1,500	560	2,060	GoT/IDA
	(iii). Rating and redesign of Bridges to 25 tons per axle load	100	3,200	3,300	GoT/IDA
	(iv). Design and Construction of proposed 16 out of 25 No. Condition "E" Culverts and	2,700	15,440	18,140	GoT/IDA

Kasma	Jina la Mradi	Makadirio ya Bajeti 2014/2015 (Sh. Milioni)			Anayegharamia
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	6
	bridges between Dar and Tabora				
	(v) Improve telecommunication system in two phases (Dar-Dodoma, Tabora-Kigoma/ Tabora-Mwanza	5,000	3,000	8,000	GoT/IDA
	(vi) Re-establish cargo tracking system	2,500		2,500	GoT
	(vii) Construction of 2 Dams at Kimagai (km 351) between Godegode – Gulwe and Msagali (km 384) for Storm water control	10,000		10,000	GoT
4217	**Tabora-Kigoma, Isaka - Mwanza Railway Project**	**11,205**		**11,205**	
	(i) Tabora -Kigoma- Uvinza -Musongati	4,000		4,000	GoT
	(ii) Isaka - Mwanza	3,000		3,000	GoT
	(iii)Compensation Buhongwa Marshalling Yard	4,205		4,205	GoT
4218	Mtwara -Mbambabay, Liganga and Mchuchuma Railway Project	4,000		4,000	GoT
4220	Construction of Mtwara Airport	2,100	-	2,100	GoT
4221	Construction of Sumbawanga Airport	1,100	10,653	11,753	GoT/EIB
4222	Construction of Shinyanga Airport	1,200	10,870	12,070	GoT/EIB

Kasma	Jina la Mradi	Makadirio ya Bajeti 2014/2015 (Sh. Milioni)			Anayegharamia
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	6
4223	**Tanga(Mwambani)-Arusha-Musoma Railway Project**	**7,550**		**7,550**	
	(i) Tanga - Arusha (DD)	2,550		2,550	GoT
	(ii) Arusha - Musoma (FS)	3,000		3,000	GoT
	(iii) Revival of Northern Line (Tanga - Arusha)	2,000		2,000	GoT
4224	Rehabilitation of KIA	100	16,000	16,100	GoT/ORIO
4281	DSM -Isaka -Kigali-Keza-Musongati	178		178	GoT
4282	**Inland Container Depots.**	**500**		**500**	
	(i) Mwanza -ICD	400		400	GoT
	(ii) Shinyanga -ICD	100		100	GoT
4286	Construction of Msalato Airport	1,100		1,100	GoT
4287	Construction of Bukoba Airport	2,750	581	3,331	GoT/IDA
4289	Construction of Terminal III JNIA	2,000	42,000	44,000	GoT/HSBC
6520	Devl. Of Sea and Inland Berths	100		100	GoT
	Sub Total	**100,583**	**161,137**	**261,720**	

Kasma	Jina la Mradi	Makadirio ya Bajeti 2014/2015 (Sh. Milioni)			Anayegharamia
		Fedha za Ndani	Fedha za Nje	Jumla	
1	2	3	4	5 (3+4)	6
	SUB VOTE 2006: TRANSPORT SERVICES DIVISION				
4219	**DSM City Commuter Train Project**	**2,917**		**2,917**	
	(i) Study of New railway lines	2,500		2,500	GoT
	(ii) Construction of extension of Ubungo line loop at Ilala block post to DSM station line to avoid interference of commuter and freight trains from Pugu	417		417	GoT
4290	TMA Radar, Equipment and Infrastructure	5,600		5,600	GoT
4291	Government Aircrafts maintenance	9,000		9,000	GoT
4292	Rail Equipment and Truck Maintenance	126,900		126,900	GoT
6377	Construction and Rehab. of NIT buildings	3,800		3,800	GoT
	Sub Total	**148,217**	**-**	**148,217**	
	JUMLA	**273,140**	**161,487**	**434,627**	

Landside bird's eye view of the Passenger Terminal III at the Julius Nyerere International Airport (JNIA)

Daraja lililoko kati ya Stesheni za Kilosa na Gulwe (Km 293) ambalo ujenzi wake umekamilika